

Analyzing the Effective Factors and Barriers on Benefactors' Participation in the Construction and Equipment of Public Libraries: A Qualitative Study

Mahsa Naghizadeh Dehkharghani

MSc in KIS, Iran Public Libraries Foundation, Tabriz, East Azerbaijan, Iran
Nagizademahsa@gmail.com

Leila Khalili (Corresponding Author) 

Associate Prof. Department of Information Science and Epistemology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.

Leylakhalili@gmail.com

Behbood Yarigholi

Associate Prof., Department of Educational Sciences, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
Behbood.yarigholi@yahoo.com

Abstract

Objective: The purpose of this research was to analyze the factors and barriers affecting the participation of benefactors in the construction and equipment of public libraries in East Azerbaijan province.

Method: The present applied research was carried out with a qualitative approach and a conventional qualitative content analysis method. The participants of the study included all the benefactors partaking in the construction and equipment of public libraries in East Azerbaijan province who had two conditions; participation within the years 1389 to 1400 and participation valued more than one hundred million Rials. The samples were purposefully selected for a semi-structured interview; the interview was conducted up to the theoretical saturation stage and a total of eleven benefactors were interviewed. In order to validate the findings, criteria such as credibility, transferability, dependability and confirmability were used. The findings were analyzed using conventional qualitative content analysis methods.

Findings: Based on analyzing interview transcripts, 88 semantic codes, 20 sub-categories (regulations and statutes, activation of the association of library benefactors, advertising, training and veneration, organizational support for employees, the ability to communicate with government officials, the skills of attracting benefactors, the skills of retaining benefactors, the function of country laws, the function of governance, benefactors' cultural contexts, benefactors' economic and social contexts, cultural beliefs, personality beliefs, religious and moral beliefs, bureaucratic obstacles, financial obstacles, lack of proper management, inefficient culturalization, governance shortcomings, and the shortcomings of the country's laws), 7 general categories (the role of public libraries foundation in motivation of benefactors, the role of library officials in motivation of benefactors, the effect of governance and laws in motivation of benefactors, impact of cultural, economic and social contexts on motivation of benefactors, personal beliefs of benefactors, shortcomings of the public libraries foundation in motivation of benefactors and shortcomings of governance and laws in motivation of benefactors) and 2 main components (motivational factors in attracting benefactors and barriers to attracting benefactors) were identified.

The originality of the analysis: The present study adopted a qualitative approach to identify and evaluate the factors affecting the participation of benefactors in the construction and equipment of public libraries from the viewpoint of participating benefactors. The findings of this research can provide the managers and experts of the institution with more accurate information and perspective for more precise planning and removing obstacles and shortcomings in this field. It can also provide a basis for conducting future research in this field and expanding its theoretical foundations.

Keywords: Public Libraries, Library Donors, Library Benefactors, East Azarbaijan (Iran), Qualitative Approach

واکاوی عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی: یک مطالعه

کیفی

مهسا نفی زاده دهخوارقانی

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، تبریز، آذربایجان شرقی، ایران.

Nagizademahsa@gmail.com

لیلا خلیلی (نویسنده مسئول)

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

Leylakhalili@gmail.com

بهبود یاری‌قلی

دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

Behboud.yarigholi@yahoo.com

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، واکاوی عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی است.

روش: پژوهش کاربردی حاضر با رویکرد کیفی و به روش تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی انجام شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش، شامل تمامی خیرین مشارکت‌کننده در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی بودند که دو شرط، مشارکت در عرض سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۰ و مشارکت با ارزش بالای صد میلیون ریال، را داشتند. نمونه‌ها به صورت هدفمند برای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انتخاب شدند؛ مصاحبه تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت و در مجموع با یازده نفر از خیرین مصاحبه انجام شد. به منظور اعتبارسنجی یافته‌های بدست آمده از معیارهای اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، اعتمادپذیری و تاییدپذیری استفاده گردید. یافته‌ها با روش تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: با تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها، ۸۸ کد معنایی، ۲۰ مقوله فرعی (آیین‌نامه و اساسنامه‌ها، فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، تبلیغات، آموزش و تجلیل، حمایت‌های سازمانی از کارکنان، توانایی ارتباط با مسئولین دولتی، مهارت‌های جذب خیرین، مهارت‌های حفظ خیرین، عملکرد قوانین کشور، عملکرد حاکمیت، زمینه‌های فرهنگی حاکم بر زندگی خیر، زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیر، باورهای فرهنگی، باورهای شخصیتی، باورهای دینی و اخلاقی، موانع بروکراسی اداری، موانع مالی، عدم مدیریت صحیح، ضعف در فرهنگ‌سازی، کاستی‌های حاکمیت، و کاستی‌های قوانین کشور)، هفت مقوله کلی (عملکرد نهاد کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین، عملکرد مسئولین کتابخانه در انگیزش خیرین، عملکرد حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین، تاثیر زمینه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر انگیزش خیرین، باورهای شخصی خیرین، کاستی‌های نهاد کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین و کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین) و دو مولفه‌ی اصلی (عوامل انگیزشی در جذب خیرین و موانع جذب خیرین) شناسایی شد.

اصالت و ارزش: مطالعه حاضر با رویکرد کیفی عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی را از دیدگاه خیرین استان آذربایجان شرقی شناسایی و ارزیابی می‌کند. یافته‌های این پژوهش می‌تواند اطلاعات و افق دقیق‌تری را پیش روی مدیران و کارشناسان نهاد جهت برنامه‌ریزی دقیق‌تر، رفع موانع و کاستی‌های این حوزه قرار دهد. همچنین می‌تواند مبنایی برای انجام پژوهش‌های آتی در این حوزه و بسط مبنای نظری آن فراهم کند.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی، خیرین کتابخانه، آذربایجان شرقی، روش کیفی

مقدمه

در دهه‌های پایانی قرن بیستم به دنبال ناکامی برنامه‌های توسعه در جوامع مختلف، صاحب‌نظران پی بردند که علت این رویداد، عدم توجه به نظام توسعه فرهنگی است (عبدی و کاوسی، ۱۳۹۳). توسعه فرهنگی بر توسعه جامعه در همه ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی اثری انکارناپذیر دارد (هاشم‌زاده، دهقانی‌رینی و نوکاریزی، ۱۳۹۴) و خرده‌فرهنگ‌های نامناسب توسعه‌ای را برکنار می‌کند (عبدی و کاوسی، ۱۳۹۳)؛ به گونه‌ای که در جوامع پیشرفته سال‌هاست که به ارتقای سطح دانش و آگاهی عموم مردم، به‌عنوان نیروی محرکه پیشرفت تاکید می‌شود. یکی از نمودهای فرهنگی، کتابخانه‌های عمومی هستند که ایفاگر نقش اساسی در پیشرفت یک ملت، حصول جامعه‌ای با شهروندانی آگاه (هاشم‌زاده، دهقانی‌رینی و نوکاریزی، ۱۳۹۴) و افزایش سطح فرهنگ جامعه هستند.

برای رسیدن به کتابخانه‌هایی همگام با رشد جامعه با توجه به ناکافی بودن بودجه تخصیص یافته، کتابخانه‌ها همانند دیگر حوزه‌های خدماتی به منظور توسعه و پیشبرد اهدافشان، علاوه بر حمایت‌های دولت، باید از کمک و مشارکت‌های مردم خیر نیز استفاده کنند (منصوری و سلیمیان‌ریزی، ۱۳۹۸). در ایران به موجب قانون تاسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی کشور مصوب ۸۲/۱۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی، پنج منبع مالی با هدف تامین هزینه‌های اداره کتابخانه‌های عمومی و دبیرخانه‌های انجمن در نظر گرفته شده است؛ این منابع عبارت‌اند از "تخصیص نیم درصد از کل درآمد شهرداری‌ها در هر شهر به کتابخانه‌های عمومی، کمک‌های اهدایی از طرف مردم، سازمان‌ها، نهادها و موقوفات" (نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۹۲، ص ۱)؛ دقت در این قانون بیانگر آن است که حمایت مالی دولت به تنهایی برای اداره کتابخانه‌ها کافی نیست و کتابخانه‌ها جهت توسعه همگام با نیازهای جامعه خود، باید از مشارکت‌های مردمی و کمک‌های خیرین در پیشبرد اهداف و رسالت خویش استفاده کنند (رشیدآبادی، علیمی و نصیری‌افراپی، ۱۳۹۷).

به نظر می‌رسد که مسئله توسعه کتابخانه‌های عمومی کشور با بهره‌مندی از مشارکت‌های افراد توانمند و خیرین در مقایسه با حوزه‌هایی نظیر سلامت، آموزش و پرورش و غیره، از نظر پژوهشی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به عنوان مثال در حوزه خیرین مدرسه‌ساز می‌توان به چندین پژوهش پیشین (اکرامی‌فر، ۱۳۸۳؛ متین، ۱۳۹۰؛ طایب‌زاده و قدسی‌خوردندی، ۱۳۹۳؛ شعبانی، ۱۳۹۳؛ دلاور، شعبانی، کریمی و درتاج، ۱۳۹۵؛ رشیدآبادی، علیمی و نصیری‌افراپی، ۱۳۹۷ و ...) و مراکز سلامت (نایب‌جی و غلامی، ۱۳۹۵؛ خانجانی، کیانی، نیکوکاران و ملک‌ثابت، ۱۳۹۵؛ آقابابا، ۱۳۹۷؛ مصدق‌راد و احتشامی، ۱۳۹۹؛ اسدی‌جنتی، علی‌محمدزاده، حسینی، ماهر و بهادری، ۱۳۹۹ و ...)، در حوزه توسعه ورزش (کرمی، فردوسی، اسمعیلی و رفیعی‌دهیدی، ۱۴۰۱؛ یعقوبی و فرقانی‌اوزرودی، ۱۴۰۰ و ...) اشاره کرد؛ در حالی که پژوهش‌های مربوط به خیرین کتابخانه‌ساز (شهریاری، ۱۳۹۴؛ پیمانخواه، خراسانی و روفی، ۱۳۹۶؛ خندان و سالاری، ۱۳۹۶؛ منصوری و سلیمیان‌ریزی، ۱۳۹۸) که در سه استان اصفهان، سمنان و خراسان رضوی انجام شد؛ همچنین کوهی‌رستمی، محمدزاده و عصاره (۲۰۲۲) نیز در یک پژوهش آمیخته به مطالعه دیدگاه خیرین کتابخانه‌ای پرداختند. به‌واسطه تعداد محدود مطالعات انجام شده در حوزه خیرین

¹. Koochi Rostami, Mohamadzadeh & Osareh

کتابخانه، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای ساماندهی خیرین کتابخانه‌ای در کشور، نیازمند مطالعات گسترده‌تری در زمینه ایجاد انگیزه، جذب، شناخت و رفع موانع و حرکت در راستای حفظ وفاداری خیرین است. منظور از حفظ وفاداری خیرین مجموعه پاداش‌ها و تکریم‌های صورت گرفته از طرف سازمان دریافت‌کننده هدایا به منظور حفظ تداوم همکاری خیر در برنامه‌های آتی سازمان است.

بررسی نتایج پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه مشارکت خیرین کتابخانه در داخل و خارج از کشور، در سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف به خصوص در نهاد کتابخانه‌های عمومی، نشانگر این است که برخی از پژوهش‌های پیشین (شهریاری، ۱۳۹۴؛ نایچی و غلامی، ۱۳۹۵؛ پیمانخواه، خراسانی و روفی، ۱۳۹۶؛ عظیمی‌قالیپاف، ۱۳۹۷؛ منصوری و سلیمیان‌ریزی، ۱۳۹۸) مهم‌ترین انگیزه‌ی خیرین از مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه را خدمت به مردم، گسترش علم و دانش در جامعه، انگیزه الهی، گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی و کمک به افزایش فرهنگ جامعه و شهر خود، زنده نگه‌داشتن نام و یاد یکی از اعضای خانواده، ادای نذر، خصوصیات فردی و شخصیتی، آگاهی بخشی به جامعه و تبلیغات گسترده، دانستند.

همچنین برخی پژوهش‌های پیشین (شهریاری، ۱۳۹۴؛ خندان و سالاری، ۱۳۹۶؛ پیمانخواه، خراسانی و روفی، ۱۳۹۶؛ ریور، ۱۹۶۱؛ کرامپتن، ۲۰۱۶؛ شویرتلیچ، ۲۰۱۶؛ موتوار، ۲۰۱۸) به بررسی راهکارهای موثر بر جلب مشارکت‌های خیرین پرداختند و مواردی مانند آگاهی مسئولین کتابخانه‌ها از قوانین موجود در زمینه کاهش مالیات بر درآمد خیرین و تهیه بروشورهایی در این زمینه، همکاری مسئولین کتابخانه‌ها با برخی سازمان‌ها و نهادها، برگزاری دوره‌های آموزشی برای کتابداران و مسئولین کتابخانه‌ها، استفاده از چهره‌های سرشناس برای تبلیغ مشارکت‌های مردمی، پرورش توانایی‌ها کارکنان برای استفاده از کمک‌های خیرین، ایجاد روابط قوی و درک اهداکنندگان، سرمایه‌گذاری، انعطاف‌پذیری، ایجاد اعتماد در خیرین، بالا بردن سطح اعتقادات مردم در مشارکت مردمی، برقراری ارتباط با سازمان‌های موفق در زمینه جذب خیرین و بهره‌مندی از تجارب این سازمان‌ها، شناخت انتظارات خیرین و انطباق با اهداف کتابخانه را به عنوان مهم‌ترین راهکارها مطرح کردند. همچنین کوهی‌رستمی، محمدزاده و عصاره (۲۰۲۲) دیدگاه خیرین را در خصوص عوامل اثرگذار در مشارکت مردم بررسی کردند و به ترتیب چهار عامل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و ساختاری را در مشارکت کتابخانه‌های عمومی موثر دانستند.

همچنین پژوهش‌های پیشین (اشمان، ۲۰۰۲؛ محمود، حمید و حیدر، ۲۰۰۵؛ متین، ۱۳۹۰؛ شهریاری، ۱۳۹۴؛ پیمانخواه، خراسانی و روفی، ۱۳۹۶؛ منصوری و سلیمیان‌ریزی، ۱۳۹۸) با مطرح کردن مواردی مانند نبود برنامه‌ای منظم، کمبود کارکنان، اعتقاد کارکنان به عدم تأثیرگذاری، عدم هماهنگی در تلاش‌های موجود، شرایط اقتصادی محلی، کمبود وقت یا دانش مسئولین، نبود بسترهای تبلیغی برای آگاهی‌بخشی به مردم در زمینه نیازهای کتابخانه‌ها و مسئولین در رابطه با آثار و مزایای

1. Brewer
2. Crumpton
3. Schwirtich
4. Motowar
5. Ashman
6. Mahmood, Hameed & Haider

دریافت مشارکت‌های خیرین، عدم فرهنگ الگوسازی خیرین، وضعیت اقتصادی و تورم در جامعه، پشت‌گرمی مردم به اعتبارات دولتی، طولانی بودن گردش کار اداری، بروکراسی اداری، ضعف در فرهنگ‌سازی، نبود برنامه‌ریزی منظم و تشکیلاتی، تشریفات وقت‌گیر، عدم تمرکز مدیریت و تصمیم‌گیری یکپارچه در حوزه کتابخانه‌ها، اخذ مجوزهای مختلف برای هر کار، به شناسایی و معرفی موانع موثر در زمینه جذب مشارکت‌های خیرین پرداختند. پیمانخواه، خراسانی و روفی (۱۳۹۶) با بیان پیشنهاداتی چون فعال کردن انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، برپایی همایش خیرین کتابخانه‌ساز در سطح شهرستان، تشویق خیرین و معرفی آن‌ها به عنوان الگو، حذف تشریفات اداری اضافی، احیای منزلت کتاب‌خوانی در جامعه، بهره‌مندی از برخی از قرض‌های شرعی مردم در جهت کتابخانه‌سازی راهکارهایی برای رفع موانع موجود ارائه نمودند.

در خصوص حفظ وفاداری خیرین نسبت به سازمان مشارکت‌جو نیز، در پژوهش‌های پیشین (بربور، ۱۹۶۱؛ موتوار، ۲۰۱۸؛ شفیع‌نیکابادی و رضویان، ۱۳۹۶؛ خندان و سالاری، ۱۳۹۶) به عواملی مانند ابراز تشکر و ادای احترام از طرف مسئولین کتابخانه‌ها به خیرین، برپایی نمایشگاه‌ها و جشن‌های مختلف برای نمایش هدایای اهدایی خیرین، انتشار لیستی از خیرین و هدایا، طراحی کتابچه‌های تقدیر، عملکرد دقیق کتابخانه و مسئولین در زمینه پرورش و حفظ علاقه اولیه خیرین از مشارکت، اعتماد خیر به سازمان مشارکت‌جو، تطابق انتظارات، ارتباط خیر با انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، ایجاد ساختاری برای ارتباط منظم و پیاپی با خیرین، تحلیل انگیزه‌های خیرین و تجلیل بر اساس آن اشاره کردند.

کرنوچان^۱ (۲۰۱۶) و موتوار (۲۰۱۸) بیشترین تاکید خود را معطوف به نقش مسئولین و مدیران کتابخانه‌ها کردند و پیشنهادهایی مانند استفاده از تجارب افراد باتجربه به عنوان مشاور، ایجاد گروهی از دوستان کتابخانه، مشخص کردن اولویت‌ها و نیازهای کتابخانه، ارتباط چهره به چهره با خیرین، درخواست تجدیدنظر در پایان سال مالی برای گسترش عملکرد مطلوب مدیران و مسئولین در رابطه با جلب مشارکت‌های خیرین را ارائه نمودند. همچنین در برخی پژوهش‌های پیشین (گارچینسکی، ۲۰۱۶؛ موتوار، ۲۰۱۸؛ بتی و مک دونل، ۲۰۲۰^۳؛ پیمانخواه، خراسانی و روفی، ۱۳۹۶) استفاده از اینترنت و طراحی پلتفرم‌هایی برای بهره‌مندی از روش تامین مالی جمعی نیز در زمینه جذب مشارکت‌های خیرین موثر دانسته شد.

مرور پیشینه پژوهش حاکی از تعداد محدود پژوهش‌های انجام‌شده و وجود شکاف مطالعاتی در حوزه خیرین کتابخانه‌ای در سطح کشور و به‌ویژه در استان آذربایجان شرقی بود، به نحوی که علی‌رغم جستجوی مکرر منبعی در این خصوص یافت نشد؛ لذا شناسایی عوامل موثر بر گسترش مشارکت‌های خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی و همچنین شناسایی علل و موانع موجود ضروری به نظر می‌رسد. هدف پژوهش حاضر واکاوی عوامل موثر بر مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی است. به نظر می‌رسد پژوهش حاضر جزء اولین پژوهش‌هایی باشد که با رویکرد کیفی به شناسایی عوامل و موانع موثر بر مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی می‌پردازد. به منظور تحقق هدف پژوهش سوال زیر مطرح شد.

❖ عوامل موثر بر میزان مشارکت‌های خیرین (اعم از اهدا یا وقف ساختمان، زمین، تجهیزات، منابع و...) در کتابخانه‌های

1. Kernochan

2. Garczynski

3. Bhati & Mc Donnel

عمومی استان آذربایجان شرقی چه مواردی است؟

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و با روش تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی انجام شد. تحلیل محتوای کیفی یک روش تحقیق برای تفسیر ذهنی محتوایی داده‌های متنی است که از طریق فرایندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدگذاری و تم‌سازی یا طراحی الگوهای شناخته‌شده انجام می‌شود. این روش به پژوهشگران امکان می‌دهد تا اصالت و حقیقت داده‌ها را به صورت ذهنی و به روش علمی تفسیر کنند. رویکردهای تحلیل محتوای کیفی را می‌توان به تحلیل محتوای عرفی و قراردادی، تحلیل محتوای جهت‌دار و تحلیل محتوای تلخیصی یا تجمعی تقسیم کرد. روش مورد استفاده در پژوهش حاضر، یعنی تحلیل محتوای عرفی، در مطالعاتی که با هدف شرح یک پدیده است، بکار می‌رود. این روش زمانی مناسب است که نظریه‌های موجود یا پیشینه پژوهش درباره پدیده مورد نظر محدود است و پژوهشگر در صدد است که مقوله‌ها را از داده‌ها استخراج نماید (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰).

مشارکت‌کنندگان این پژوهش، تمامی خیرین مشارکت‌کننده در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی بودند. اطلاعات مربوط به خیرین با مراجعه به داده‌های موجود در اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان جمع‌آوری گردید؛ نمونه مورد مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌مدار با استفاده از دو پیش‌شرط: مشارکت در کتابخانه‌سازی یا اهدای تجهیزات و منابع به ارزش صد میلیون ریال و بالاتر و مشارکت در طول سال‌های (۱۳۸۹-۱۴۰۰) انتخاب شد. نمونه انتخابی به شیوه‌ای بود که از تمامی شهرستان‌هایی که خیرینی با این شرایط داشتند، انتخاب شوند. در انتخاب نمونه مورد نظر فقط شهرستان‌های (تبریز، مراغه، آذرشهر، ملکان، بناب، عجب‌شیر، شبستر، جلفا)، دو شرط نمونه را دارا بودند. تعداد ۲۰ نفر از خیرین ملاک‌های مورد نظر پژوهش را داشتند و نمونه‌ها از بین این افراد انتخاب شدند. مصاحبه با شرکت‌کنندگان تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت؛ در کل مصاحبه با ۱۱ مورد انجام شد و از مورد نهم داده‌های تکراری بدست آمد. لازم به ذکر است که در طول پژوهش سعی بر این بود که با توجه به تعداد محدود خیرین در این چند شهرستان، تا جایی که امکان‌پذیر باشد برای پربار شدن داده‌ها، مصاحبه با تمامی خیرین انجام گیرد؛ ولی بنا به برخی دلایل از جمله بیماری خیر، عدم امکان دسترسی، نبود بانک اطلاعاتی جامع از مشخصات کامل و دقیق خیرین کتابخانه‌های عمومی، بی‌علاقگی برخی از خیرین به انجام مصاحبه و ... این امکان مهیا نشد. پس از تعیین نمونه مورد نظر ابتدا با کسب اجازه‌ی خیر از طریق ارسال پیامک و یا تماس تلفنی، زمان مصاحبه مشخص می‌گردید.

برای گردآوری داده‌ها، از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده گردید. در طراحی ابزار این بخش، سوالات باز تدوین گردید. تدوین چارچوب اصلی مصاحبه و سوالات مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی مبانی نظری موجود و مشاوره پژوهشگران همکار با یکدیگر انجام شد. بنا به شرایط حاکم بر کشور و شیوع بیماری کرونا، مصاحبه‌ها به صلاح دید خیرین و بر اساس شرایط پژوهشگر به دو صورت حضوری و تلفنی انجام شد.

در دهه ۱۹۸۰، گوبا و لینکلن^۱ (۱۹۸۹) ماهیت مطالعات کیفی را با ایجاد معیارهایی (اعتبار، انتقال، اعتماد و تایید) برای

^۱. Guba & Lincoln

اطمینان از دقت پژوهش کیفی تغییر دادند. اعتبار در پژوهش کیفی معادل روایی درونی در پژوهش کمی است که در آن پژوهشگر در صدد اثبات درستی یافته‌هایش است. در این پژوهش به منظور ارزیابی اعتبارپذیری، از راهبردهای درگیری پیوسته و طولانی‌مدت (پایان مصاحبه‌ها زمانی بود که مضامین به جای گسترش، تکرار می‌شدند و به عبارتی به اشباع نظری رسید)، بازنگری یافته‌ها از سوی اعضای مشارکت‌کننده و بازیابی همکاران (ممیزی همکاران پژوهش و ممیزی بیرونی) استفاده شد؛ همچنین مصاحبه‌کننده در طول پژوهش برای اطمینان بیشتر، برداشت خود از مطالب مطرح‌شده را به صورت سوالی از مشارکت‌کنندگان می‌پرسید. انتقال یا انتقال‌پذیری در پژوهش کیفی، معادل روایی بیرونی در پژوهش کمی است. در پژوهش کیفی، تعیین میزان انتقال‌پذیری پژوهش بر عهده خواننده است؛ لذا پژوهشگر با توصیف فرایند پژوهش باید یک تصویر جامع از بافت پژوهش برای خواننده ارائه کند. در پژوهش حاضر با توصیف دقیق فرایند انجام پژوهش، توصیف شرکت‌کنندگان و انتشار نتایج به خواننده اطلاعات کافی ارائه می‌شود تا او درباره اهمیت پژوهش تصمیم‌گیری کند. اعتماد در پژوهش کیفی معادل پایایی در پژوهش کمی است؛ این مفهوم با دو عبارت اتکاپذیری و قابلیت اطمینان نیز استفاده می‌شود. اعتمادپذیری به ثبات یافته‌های پژوهش در زمان و شرایط مختلف اشاره دارد. اعتمادپذیری یافته‌ها از طریق توصیف دقیق فرایند گردآوری، تحلیل و ارائه آن به صورت منظم فراهم می‌شود. در پژوهش حاضر به منظور تحقق اعتمادپذیری، مراحل کدگذاری (کدهای معنایی، مقولات فرعی و کلی و مولفه‌های اصلی) و چگونگی گردآوری داده‌ها ذکر شده است. تاییدپذیری یا قابلیت تایید در رویکرد کیفی، جایگزین مفهوم عینیت در رویکرد کمی است. تاییدپذیری در رویکرد کیفی به این معنی است که داده‌ها و تفسیر آن‌ها برآمده از نظر مشارکت‌کنندگان است و از سوگیری پژوهشگر دور است. تاییدپذیری در پژوهش از طریق مشارکت دو نفر در بررسی صحت کدهای استخراج‌شده انجام شد؛ این کدها در دو زمان مختلف بازخوانی، کدگذاری و با کدهای استخراج‌شده قبلی مقایسه شدند. بعلاوه تشریح فرایند پژوهش (استخراج کدهای معنایی، مقوله‌های فرعی، مقوله‌های ملی و مولفه‌ها) امکان ممیزی آن را توسط خوانندگان فراهم می‌آورد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، ابتدا مصاحبه‌های ضبط‌شده به صورت مکتوب درآمد. سپس با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی، مورد بررسی قرار گرفته و مفاهیم اساسی در قالب کدهای معنایی باز به روش دستی استخراج گردید. برای رسیدن به مقولات فرعی، مقولات کلی و مولفه‌های اصلی پژوهش، متن مصاحبه‌ها به صورت منظم مورد بررسی قرار گرفت، مفاهیم تکراری حذف و مفاهیم مشابه به لحاظ معانی در هم ادغام گردید. در مرحله کدگذاری باز، ابتدا داده‌ها به صورت کدهای معنایی درآمدند، سپس با دسته‌بندی آن‌ها، مقولات فرعی، مقولات کلی و در نهایت مولفه‌های اصلی بدست آمد. عنوان مناسب برای مولفه‌های اصلی پژوهش با نظر همکاران پژوهش حاضر انتخاب گردید. جدول یک، نمونه تحلیل یک مصاحبه تا رسیدن به کدهای معنایی است.

جدول ۱. نمونه انجام تحلیل مرحله اول مصاحبه تا رسیدن به کدهای معنایی

مفاهیم استخراج شده	یافته‌های مصاحبه
<ul style="list-style-type: none"> تجربه محرومیت از خدمات کتابخانه در دوران کودکی تجربه زیستن در جوامع مدرن 	<p>رنج‌ها و حسرت‌های دوران کودکی از نبود کتابخانه در محله خودمان، حسی را در درونم ایجاد کرد همین شد که آرزوی ساخت کتابخانه را در سر پروراندم.</p>

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (زودآیند / ویرایش نشده)

<p>توجه کشورهای توسعه یافته به کتابخانه باور به اهمیت فرهنگ در توسعه کشورهای پیشرفته</p> <p>آشنایی خودانگیزه خیر با کتابخانه سازی انگیزه ناشی از آرزوهای دروان کودکی بنای میراثی ماندگار از خود در جامعه لزوم تقویت و بهبود اساسنامه های موجود</p>	<p>مواجه با صحنه جالب در زمان اقامت در تورنتوی کانادا: اینکه به فاصله اندک از محل کار تا منزل شش کتابخانه وجود داشت.</p> <p>در آنجا متوجه شدم که همین وجود مکان های فرهنگی متعدد و سرمایه گذاری روی فرهنگ نتیجه پیشرفت کشوری مثل کانادا است.</p> <p>مشاهده این چنین کتابخانه هایی انگیزه من را دو چندان کرد و نیرو محرکه ای شد تا من را هر چه بیشتر به سمت ساخت کتابخانه سوق دهد.</p> <p>نحوه آشنایی من با نیازهای کتابخانه های عمومی به صورت خودجوش و ناشی از آرزوهای کودکیم بود.</p>
<p>لزوم گذر از شعار به سمت عمل ضرورت اقدامات تسهیلی اولیه توسط نهاد کتابخانه ها</p> <p>جذب خیرین با تبلیغ زمین های آماده ساخت قانون معافیت مالیاتی حق خیرین است.</p> <p>حذف ارزش افزوده تجهیزات مورد نیاز خیرین لزوم اصلاح قانون مالیاتی</p> <p>عدم کارایی قانون معاف از مالیاتی خیرین در عمل لزوم طراحی سیستم ترغیب کننده خیرین</p> <p>ضرورت شفاف سازی قانون مالیاتی تحرک مضاعف انجمن خیرین کتابخانه در تسهیل کارهای اداری</p> <p>نقش ارتباطی موثر مسئول کتابخانه با سایر اقشار</p>	<p>می خواستم با ایجاد این کتابخانه در منطقه مارالان هم به آرزوی کودکیم برسم و هم میراث ماندگاری از خود در جامعه به یادگار گذارم.</p> <p>نهاد کتابخانه های عمومی کشور باید به تقویت اساسنامه های موجود و حل مشکلات اساسی آن بپردازد و حرکتی از شعار به سمت عمل بردارد.</p> <p>نهاد با ایجاد انجمن های خیرین کتابخانه ساز باید پیگیر رفع موانع موجود بر سر راه پروژه های خیر ساز باشد.</p> <p>خیلی راحت فرایند جذب خیر با تبلیغ زمین های آماده ساخت مهیا می گردد.</p> <p>دو همه جای دنیا بندهای معافیت مالیاتی در قانون اساسی به شیوه ای تنظیم شده که حق خیر محسوب شده.</p> <p>قانون باید طوری اصلاح گردد که حداقل، ارزش افزوده برای خیرین در کارهای خیر برابر با صفر باشد.</p> <p>ماده ۱۷۲ قانون که با عنوان بند معاف از مالیات نامیده شده برای شرکت ها و خیرین حقوقی کاربرد دارد و مشمول کسر از صورت حساب های مالیاتی شرکت هاست در حالی که همه خیرین، حقوقی نیستند.</p> <p>سیستم باید طوری طراحی شود که راغب خیر باشد نه اینکه او را از انجام کارش بازدارد.</p> <p>قانون معافیت مالیاتی باید شفاف سازی شود و به صورت واضح بیان گردد.</p> <p>انجمن در این خصوص باید از طریق نامه نگاری به اداره دارایی استان پیگیری این قانون باشد.</p> <p>مسئول کتابخانه باید رابط بین مردم و بالادست خیرین با اداره کل کتابخانه ها باشد.</p>
<p>دعوت از خیرین در مراسم های مختلف مربوطه انجام تبلیغات گسترده در زمینه کتابخانه های خیر ساز و جذب افراد توانمند</p> <p>بروکراسی اداری مانع را</p> <p>عدم وجود زیرساخت های لازم در کشور هزینه غیر قابل پیش بینی مصالح ساختمانی</p> <p>ضعف فرهنگی نبود روشنگری کافی برای ضرورت نیاز به کتابخانه</p> <p>عدم تمایل به ادامه فعالیت تفاوت زمینه فعالیت های خیر خواهانه در شهرهای مختلف</p> <p>جو فرهنگی متفاوت در بین شهرها</p> <p>ضرورت اقدامات تسهیلی اولیه توسط نهاد کتابخانه ها</p> <p>هموارسازی مسیر فعالیت های خیر خواهانه توسط نهاد</p>	<p>مسئول کتابخانه باید تمامی تلاش خود را برای جذب خیرین با انجام تبلیغات گوناگون مانند دعوت از افرادی که می توانند به عنوان خیر عمل کنند جهت تماشای مراسم رونمایی کتابخانه های خیر ساز، برگزاری جشن هایی برای افراد توانمند شهر خود با سخنرانی خیرین موفق کتابخانه ها و ... انجام دهد.</p> <p>سیستم بروکراسی سنگین اداری دولت بزرگ ترین مانع برای کارهای خیرین است.</p> <p>عدم وجود زیرساخت های لازم در کشور و مشکلات فرهنگی و مدیریتی، سیستم ناکارآمد دولتی، بلشوی قیمت مصالح ساختمانی در زمان سخت تحریم ها و عدم ثبات قیمت ها، زیاده خواهی و بد اخلاقی اغلب پیمانکارها، کاغذبازی های اداری و وجود برخی عقب ماندگی های فرهنگی و عدم احساس نیاز و ضرورت در بین برخی مردم عادی موانعی اساسی هستند.</p> <p>با توجه به موانعی که در این مسیر متحمل شده و نامالیماتی هایی که دیده ام فعلا علاقه و توانی برای ادامه چنین کارهایی در تبریز ندارم</p> <p>به اعتقاد من در برخی شهرها مثل شیراز، اصفهان فاصله بین مردم خیلی کم است و مردم با هم صمیمی ترند در حالی که در تبریز این فاصله ها به علت افراط و تفریط ها زیاد شده است.</p> <p>آماده شدن زمین های مخصوصی برای ساخت به صورتی که کارهای مربوط به انشعاب ها، تسطیح زمین و فاضلاب به صورت کامل انجام گیرد در سازمان دهی و بهبود جذب خیرین توسط نهاد موثر است.</p>
<p>هموارسازی مسیر فعالیت های خیر خواهانه توسط نهاد</p>	<p>نهاد کتابخانه ها می تواند با نامه نگاری به شرکت های مختلف برای دریافت سهمیه و همچنین انجام کارهای اداری باعث شود که خیر انرژی لازم را برای مرحله ساخت داشته باشد.</p> <p>با مشارکت نهاد در انجام کارهای اداری باعث می شود خیر خود را در مسیر ساخت کتابخانه تنها نبیند. در این صورت برای ادامه همکاری با نهاد کتابخانه ها راغب کافی را خواهد داشت.</p>

یافته های پژوهش

در این بخش ابتدا اطلاعات جمعیت شناختی خیرین شرکت کننده در مصاحبه ارائه می شود؛ سپس یافته های حاصل از مصاحبه های انجام شده گزارش می شود. جدول ۲، اطلاعات جمعیت شناختی یازده مشارکت کننده را نشان می دهد. تمامی مشارکت کنندگان آقا بودند؛ تحصیلات یک نفر دکتری، چهار نفر فوق لیسانس، دو نفر لیسانس بود. دو نفر به تحصیلات اشاره نکردند و یک نفر نیز تمایلی به ذکر اطلاعات شخصی نداشت. نوع مشارکت در شکل کتابخانه سازی، اهدای زمین، اهدای تجهیزات و اهدای کتاب بود. شش مصاحبه به صورت حضوری و پنج مصاحبه به صورت تلفنی در بازه زمانی ۹ خرداد تا ۷ آبان

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (زودآیند/ ویرایش نشده)

انجام شد. مدت زمان مصاحبه‌ها بین ۷۵ دقیقه تا ۱۸ دقیقه بود؛ مجموع مصاحبه‌های انجام شده ۵۱۰ دقیقه و میانگین هر مصاحبه در حدود ۴۶/۳۶ دقیقه بود.

جدول ۲. مشخصات خیرین شرکت کننده در مصاحبه

مدت مصاحبه به دقیقه	تاریخ مصاحبه	نوع مصاحبه	نوع مشارکت	تحصیلات	مصاحبه‌شونده
۷۵	۱۴۰۰/۰۳/۰۹	حضور	کتابخانه‌سازی	دکتری	۱
۵۰	۱۴۰۰/۰۴/۰۵	حضور	کتابخانه‌سازی	فوق لیسانس	۲
۵۱	۱۴۰۰/۰۴/۱۵	حضور	کتابخانه‌سازی	-	۳
۵۸	۱۴۰۰/۰۵/۰۱	حضور	کتابخانه‌سازی	دیپلم	۴
۴۲	۱۴۰۰/۰۵/۲۴	تلفنی	کتابخانه‌سازی	لیسانس	۵
۴۱	۱۴۰۰/۰۷/۱۱	حضور	اهدای زمین	فوق لیسانس	۶
۵۵	۱۴۰۰/۰۷/۲۲	تلفنی	کتابخانه‌سازی	عدم تمایل به ذکر	۷
۵۵	۱۴۰۰/۰۷/۲۹	تلفنی	اهدای کتاب و تجهیزات	فوق لیسانس	۸
۴۵	۱۴۰۰/۰۸/۰۳	تلفنی	اهدای تجهیزات	فوق لیسانس	۹
۱۸	۱۴۰۰/۰۷/۱۱	حضور	اهدای زمین	لیسانس	۱۰
۲۰	۱۴۰۰/۰۸/۰۷	تلفنی	اهدای کتاب و تجهیزات	-	۱۱

سوال پژوهش: عوامل موثر بر میزان مشارکت‌های خیرین در کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی چه مواردی است؟

بر اساس یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها، عوامل و موانع مختلف موثر بر مشارکت خیرین در ۸۸ واحد معنایی یا کدهای باز، ۲۰ مقوله فرعی، هفت مقوله کلی و دو مولفه‌ی اصلی استخراج گردید. شواهدی از مصاحبه‌های شرکت کنندگان در هفت مقوله کلی در این قسمت ارائه می‌شود.

مقوله کلی عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در انگیزش خیرین

شفاف‌سازی حساب‌های مالی مربوط به خیرین و اعتمادسازی نسبت به خدمات دریافتی در جذب خیرین موثر است. شرکت کننده شماره سه می‌گوید:

" در صورتی که اداره کتابخانه‌های عمومی استان بتواند در فرد خیر این اعتماد را افزایش دهد که مبالغ دریافت شده از آن‌ها در چه جاهایی مصرف شده و چه اثراتی داشته است، مطمئنم که افراد زیادی جذب کمک به کتابخانه‌ها می‌شوند. به عبارت دیگر باید در زمینه هزینه‌های مبالغ دریافتی از خیرین شفاف‌سازی صورت گیرد تا اعتماد به این اداره در خیرین افزایش یابد. همچنین پیگیری قانونی در جهت دادن امتیازهایی به افراد خیر چه حقیقی یا حقوقی در امر کتابخانه‌سازی برای بهبود جذب خیرین تأثیری شگرف دارد."

تقویت انجمن خیرین کتابخانه‌ساز با مقایسه عملکرد انجمن با دیگر انجمن‌های فعال در این زمینه بسیار موثر است. شرکت‌کننده شماره پنج می‌گوید:

"به نظرم فعال شدن انجمن‌های خیرین کتابخانه‌ساز با استفاده از تجارب و عملکرد انجمن‌های دیگر موسسات مانند مدرسه‌ساز، بیمارستان‌ساز و ... می‌تواند بسیار راه‌گشا باشد."

تبلیغات گسترده، برگزاری دوره‌های آموزشی جذب مشارکت‌های خیرین برای مسئولین کتابخانه‌ها نیز از راهکارهای جذب خیر است. شرکت‌کننده شماره یازده می‌گوید:

"مهم‌ترین عامل برای جذب خیرین تبلیغات گسترده است. به هر حال جاهایی که امکانات نیست جهت جذب خیرین باید تبلیغات وسیعی انجام گیرد." نیز شرکت‌کننده شماره چهار در این زمینه می‌گوید: "مردم ایران مردمی احساساتی و با عاطفه هستند اگر شیوه صحبت و طرز مطرح کردن مشکل خود را بدانیم به راحتی خیر جذب می‌شود. به نظر بنده ما ناتوان در جذب سرمایه و خیر هستیم."

افزایش منزلت اجتماعی و خدمات رفاهی نهاد برای مسئولین کتابخانه می‌تواند باعث انگیزه بیشتر آنها در جذب خیر باشد. شرکت‌کننده شماره هشت در این زمینه می‌گوید:

"مسئولین کتابخانه‌ها در اولین اقدام باید فردی ارزشمند خوانده شوند و اگر به مسئولین کتابخانه‌ها ارزش کافی داده شود در این صورت این افراد موتور محرکه‌ای خواهند بود که می‌توانند مشارکت‌های خیرین را به سمت و سوی موفق بکشانند."

مقوله کلی عملکرد مسئولین کتابخانه‌های عمومی کشور در انگیزش خیرین

توانایی ارتباطی با مسئولین شهر در جذب خیرین موثر است. شرکت‌کننده شماره ده می‌گوید:

"در حدود هشت سال قبل مسئول کتابخانه همراه با شورای شهر و مسئول پایگاه بسیج از من دعوت کردند تا در کتابخانه شهرستان حاضر شوم و من نیز دعوتشان را قبول کردم."

داشتن مهارت‌های جذب خیر در مسئولین کتابخانه می‌تواند در جذب خیر موثر باشد. شرکت‌کننده شماره پنج می‌گوید:

"همان‌طور که می‌دانید مشتری خیر زیاد هست و برای اینکه بتوان او را به سمت کتابخانه‌سازی جذب کرد باید فرد مسئول بتواند با روابط عمومی بالا و مطرح کردن شرایط موجود و نیاز مبرم در فرد خیر علاقه ایجاد کند."

کتابخانه‌ها باید مهارت‌های لازم برای حفظ خیرین را داشته باشند. شرکت‌کننده شماره ده در این مورد می‌گوید:

"بزرگ‌ترین راه برای حفظ خیرین در کتابخانه‌های شهرستان این است که مسئولین کتابخانه‌ها ارتباط خودشان را با خیرین حفظ کنند و با اقداماتی کوچک مثل فرستادن پیام کوتاه یا تماس تلفنی یا در صورت امکان ملاقات حضوری با خیرین در مناسبت‌های مختلف مثل تبریک اعیاد و ... ارتباط را دو چندان کنند".

مقاله کلی عملکرد حاکمیت و قوانین کشور در انگیزش خیرین

عملکرد حاکمیت و قوانین کشور باید به گونه‌ای باشد که با افزایش تعداد کتابخانه‌ها به رشد فرهنگی کمک شود؛ این امر انگیزه و مشوقی برای خیرین برای فعالیت بیشتر در حوزه کتابخانه می‌تواند باشد. شرکت کننده شماره یک می‌گوید:

"در زمان اقامت در تورنتو کانادا با صحنه جالبی مواجه شدم: از محل کار تا منزل، شش کتابخانه عمومی وجود داشت و این کتابخانه‌ها به صورت کاملاً فعال، با ایجاد مشوق‌هایی به جذب اعضا می‌پرداختند و من در همه این شش کتابخانه عضو بودم، در آنجا متوجه شدم که همین وجود مکان‌های فرهنگی متعدد و سرمایه‌گذاری روی فرهنگ نتیجه پیشرفت کشوری مثل کانادا است."

مقاله کلی تاثیر زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین

آموزش فعالیت‌های خیرخواهانه به افراد از خانواده شکل می‌گیرد. شرکت کننده شماره هفت می‌گوید:

"خانواده ما خیلی اهل مطالعه و کتاب‌خوانی بودند. خدا بیامرزد پدرم ۱۰ هزار جلد کتاب در کتابخانه شخصیتشان داشتند که وصیت کرده بودند بعد از ایشان به کتابخانه عمومی اهدا کنیم برای همین در سال ۱۳۸۱ بعد از دست دادن پدر به وصیت ایشان عمل کردیم و مجموعه کتابخانه شخصی پدر به کتابخانه مرکزی تبریز اهدا گردید."

مقاله کلی باورهای شخصی خیرین

باورهای فرهنگی چون انگیزه خیرخواهی و سودرسانی به جامعه از انگیزه‌های خیرین برای انجام کار خیر است. شرکت کننده شماره دو در این زمینه می‌گوید:

"بزرگ‌ترین انگیزه را می‌توان بسترسازی فرهنگی جهت استفاده قشر جوان و نخبه جامعه عنوان کرد". همچنین، باورهای شخصیتی چون دریافت لذتی فراتر از لذت‌های دنیوی از انگیزه‌های خیرین برای انجام کار خیر است. شرکت کننده شماره نه می‌گوید:

"این کارها چنان لذتی را در جانم می‌اندازد که با تمام لذت‌های دنیایی قابل معاوضه نیست". باورهای دینی و اخلاقی چون زنده نگه داشتن نام والدین از انگیزه‌های خیرین برای انجام کار خیر است. شرکت کننده شماره سه می‌گوید:

"می‌خواستیم کاری در جهت زنده نگه داشتن یاد و خاطر پدر عزیزمان انجام داده باشیم."

مقاله کلی کاستی‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در انگیزش خیرین

بروکراسی اداری می‌تواند به‌عنوان مانعی در جذب خیرین کتابخانه باشد. شرکت‌کننده شماره یک در این زمینه می‌گوید: "سیستم بروکراسی سنگین اداری، بزرگترین مانع برای کارهای خیرین است. با وجود موانع متعدد دیگر در این مسیر کاش این سیستم بروکراسی حداقل خودش مانع کارهای خیر نباشد."

عدم استقلال مالی مسئولین کتابخانه‌ها می‌تواند از موانع جذب خیرین در کتابخانه باشد. شرکت‌کننده شماره پنج در این زمینه می‌گوید: "عدم استقلال مالی مسئولین کتابخانه‌ها بزرگ‌ترین مانع کارهای خیر در کتابخانه‌ها است."

عدم مدیریت صحیح پروژه در حال اجرای خیر کتابخانه، از موانع جذب خیر و دلسردی خیرین حاضر می‌تواند باشد. شرکت‌کننده شماره شش در این زمینه می‌گوید:

"بزرگ‌ترین مانع و مشکل که باعث دلسردی و حتی پشیمانیم از اهدای زمین به نهاد کتابخانه‌های عمومی بودند را می‌توان پروسه طولانی تحویل زمین تا مرحله ساخت کتابخانه که در حدود بیش از نه سال طول کشید، عدم حصارکشی زمین اهدا شده و تبدیل زمین یادگاری مادرمان به مکان زباله‌دانی روستا، ساخت ساختمان ۲۵۰ متری در زمین اهدایی مان که در حدود ۱۵۰۰ متر مربع بود و بلااستفاده ماندن بقیه زمین عنوان کرد."

مقوله کلی کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین

کاستی‌های موجود در قوانین مربوطه و معافیت‌های مالیاتی از موانع جذب خیر در کتابخانه‌ها می‌تواند باشد. شرکت‌کننده شماره نه می‌گوید:

"این بند معافیت فقط برای شرکت‌های بازرگانی و مالیات بر درآمد مورد استفاده است. من پس از احداث مدرسه از طریق آموزش و پرورش استان اقدام کردم برای استفاده از معافیت مالیاتی و به من گفتند که این بند معافیت، شرکت‌های ساختمان‌سازی و عمرانی را شامل نمی‌شود و نتوانستم از این قانون استفاده کنم. اگر این ماده قانون به شیوه‌ای اصلاح گردد که تمامی خیرین را پوشش دهد و برای هر فردی که به نوعی مالیات به ایشان تعلق می‌گیرد اجازه استفاده از این ماده قانون با تایید ادارات کل استانی فراهم شود، در این صورت بسیار مشوق خواهد بود."

در جدول ۳، عوامل انگیزشی و موانع جذب خیرین ارائه شده است. مولفه عوامل انگیزشی، پنج مقوله کلی دارد که هر یک از این مقوله‌های کلی از مقولات فرعی تر (۱۴ مقوله فرعی) تشکیل شده‌اند. مولفه موانع جذب خیرین از دو مقوله کلی و شش مقوله فرعی تشکیل شده است. کدهای معنایی نیز در آخرین ستون جدول قرار دارند.

جدول ۳. کدهای معنایی، مقولات فرعی، مقولات کلی و مولفه‌های اصلی

مؤلفه‌های اصلی	مقولات کلی	مقولات فرعی	کدهای معنایی
عوامل انگیزشی جذب خیرین	عملکرد نهاد کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین	آیین‌نامه و اساسنامه‌ها	لزوم تقویت و بهبود اساسنامه‌های موجود- لزوم طراحی سیستم ترغیب‌کننده خیرین- پیگیری تخصیص مشوق‌های قانونی برای خیرین کتابخانه- شفاف‌سازی حساب‌های مالی مربوط به خیرین و اعتمادسازی در خیرین نسبت به خدمات دریافتی

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (زودآیند/ ویرایش نشده)

<p>تقویت انجمن خیرین کتابخانه‌ساز با مقایسه عملکرد انجمن با دیگر انجمن‌های فعال، تشخیص نقاط ضعف و بهبود عملکرد- تحرک مضاعف انجمن خیرین کتابخانه در دعوت از خیرین و تسهیل کارهای اداری- برنامه‌ریزی منظم و تشکیلاتی برای جذب خیرین</p>	<p>فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز</p>		
<p>تبلیغات گسترده فعالیت‌های خیرین کتابخانه‌ساز و نیازمندی‌های کتابخانه از طریق رسانه‌های مختلف جهت فرهنگ‌سازی و جذب مشارکت - نام‌گذاری کتابخانه به صلاح دید خیر جهت تشویق خیرین و فرهنگ‌سازی- بسترسازی برای عادت مطالعه، ارتقاء جایگاه کتاب و کتابخانه در جامعه- افزایش دامنه تاثیرگذاری کتابخانه در جامعه- تقویت احساس مسئولیت و تعهدکاری مسئولین کتابخانه- برگزاری دوره‌های آموزشی جذب مشارکت‌های خیرین برای مسئولین کتابخانه‌ها- تحلیل انگیزه‌های خیرین از مشارکت و تجلیل بر اساس آن- توجه به ابعاد عاطفی و انگیزشی خیرین</p>	<p>تبلیغات، آموزش و تجلیل</p>		
<p>افزایش منزلت اجتماعی و خدمات رفاهی نهاد برای مسئولین کتابخانه جهت بهبود کارکردشان- استخدام کارکنانی جهت شناسایی و جذب مشارکت‌های خیرین در هر شهرستان</p>	<p>حمایت‌های سازمانی از کارکنان</p>		
<p>استمداد از شورا و مسئولین شهر در جذب خیرین- استمداد از دیگر سازمان‌ها به جهت ارتقاء آگاهی افراد توانمند از نیازمندی‌های کتابخانه- بهبود همکاری فرمانداری و بخشداری با کتابخانه- تشکیل تیمی قوی برای حل مشکلات و تصمیم‌گیری‌ها</p>	<p>توانایی ارتباط با مسئولین دولتی</p>		
<p>نقش ارتباطی موثر مسئول کتابخانه با سایر اقشار- شناسایی و ارتباط با افراد توانمند در داخل و خارج از کشور- نمایش واضح مشکلات و کاستی‌های کتابخانه- افزایش آگاهی خیرین از کاستی‌ها و برانگیختن انگیزه خیرخواهی در خیرین- دعوت و ترغیب کارخانه‌داران برای مشارکت در کتابخانه‌سازی و بهره‌مندی از معافیت مالیاتی- همگام ساختن خدمات کتابخانه با نیازهای جامعه و گسترش فعالیت‌های خلاقانه کتابخانه- برخورداری از روابط عمومی بالا- برگزاری مراسم‌های مختلف به جهت جذب افراد توانمند- تسهیل جذب خیرین با ارتقاء آگاهی کودکان از نیازمندی‌های کتابخانه</p>	<p>جذب خیرین مهارت‌های</p>	<p>عملکرد مسئولین کتابخانه در انگیزش خیرین</p>	
<p>توجه، ترغیب و تشویق خیرین- برگزاری مراسم‌های مختلف به جهت نهادینه کردن فرهنگ کتابخانه‌سازی و تقدیر از خیرین فعال- اثربخشی پروژه‌های خیرساز برای جامعه هدف- استقبال و حمایت از ایده‌های خیرین در بهبود خدمات- گزارش‌گیری‌ها و روشنگری دلایل عدم اجرای طرح‌ها به خیرین- پی‌گیری و سهولت بخشی فعالیت‌های خیرین- هم‌اندیشی با خیرین جهت بهبود خدمات- تداوم روابط مسئولین با خیرین و بهره‌گیری از فرصت‌های کوچک جهت حفظ ارتباط- محترم شمردن خیرین و عدم تبعیض در میزان احترام بر اساس میزان مشارکت</p>	<p>مهارت‌های حفظ خیرین</p>		
<p>لزوم اصلاح و شفاف‌سازی قانون معافیت مالیاتی- ایجاد تسهیلات قانونی برای مشارکت‌های خیرخواهانه- اعطای امتیازهایی جهت تشویق خیرین</p>	<p>عملکرد قوانین کشور</p>	<p>و قوانین عملکرد حاکمیت</p>	<p>در انگیزش خیرین</p>
<p>توجه کشورهای توسعه‌یافته به کتابخانه- اولویت‌بخشی به توسعه فرهنگی به جهت تاثیرگذاری بر دیگر ابعاد توسعه- حذف ارزش افزوده تجهیزات مورد نیاز خیرین-</p>	<p>عملکرد حاکمیت</p>		
<p>تجربه محرومیت از خدمات کتابخانه در دوران کودکی- آموزش فعالیت‌های خیرخواهانه توسط والدین- تاثیر معلمان در شکل‌گیری شخصیت</p>	<p>زمینه‌های فرهنگی حاکم بر زندگی خیر</p>	<p>تاثیر زمینه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر انگیزش خیرین</p>	
<p>تجربه زیستن در جوامع مدرن- تاثیر مشاهده پروژه‌های خیرساز در دیگر شهرها- داشتن تحصیلات کتابداری</p>	<p>زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیر</p>		

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (زودآیند/ ویرایش نشده)

باور به اهمیت فرهنگ در توسعه کشورها- دغدغه تربیت فرهنگی نسل بعد- قدردانی از والدین با خدمت به فرهنگ جامعه- انگیزه ارتقاء خدمات محل زادگاه برای مردم- احساس وظیفه شهروندی- انگیزه خیرخواهی و سودرسانی به جامعه	باورهای فرهنگی		
احساس دین نسبت به مردم، محل زادگاه و خدمات دریافتی از کتابخانه‌ها- انگیزه ناشی از آرزوهای دوران کودکی- حس نیاز به کتابخانه- علاقه‌مندی به کتاب- باقی‌گذاشتن میراثی ماندگار از خود در جامعه- دریافت لذتی فراتر از لذت‌های دنیوی	باورهای شخصی	باورهای شخصی خیرین	
برخوردار از فضایل اخلاقی- احساس دین نسبت به نعمت‌های الهی- زنده نگه‌داشتن نام والدین- احسان در حق والدین- باورها و اعتقادات دینی- سهیم شدن در موفقیت مردم	باورهای دینی و اخلاقی		
بروکراسی اداری مانع‌زا- طولانی بودن گردش کار اداری-	موانع بروکراسی اداری		کاستی‌های نهاد کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین
عدم استقلال مالی مسئولین کتابخانه‌ها	موانع مالی		
کندی پیشرفت پروژه‌ها- عدم فعالیت اثربخش انجمن خیرین کتابخانه‌ساز- ضعف محسوس در هماهنگی و مدیریت خیرین کتابخانه- عدم حصارکشی زمین‌های اهدایی و تبدیل شدن زمین به مکان زیاده‌دانی- عدم استفاده کامل از زمین‌های اهدایی و بلااستفاده ماندن بخش عظیمی از زمین- عملکرد ضعیف مسئولین نهاد در فرایند خیرین	عدم مدیریت صحیح		موانع جذب خیرین
نبود روشنگری کافی برای ضرورت نیاز به کتابخانه	سازي ضعف در فرهنگ		
ضعف عملکرد دولت‌ها در مشوق‌سازی برای خیرین- عدم وجود زیرساخت‌های لازم در کشور- هزینه غیرقابل پیش‌بینی مصالح ساختمانی- اخذ مجوزهای مختلف برای هر کاری- فرایند طولانی گرفتن امتیازهای مختلف ساختمانی- عدم ثبات در قیمت‌ها- نابسامانی وضعیت اقتصادی و اولویت با برآوردن نیازهای اولیه مردم- ضعف فرهنگی- جو فرهنگی متفاوت در بین شهرها	کاستی‌های حاکمیت	کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین	
ضعف قانون معافیت مالیاتی- قوانین دست و پا گیر اداری-	کاستی‌های قوانین کشور		

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف کشف و شناسایی عوامل و موانع موثر بر میزان مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی انجام شد. عوامل سلبی و ایجابی شناسایی شده موثر بر مشارکت خیرین در ۸۸ کد معنایی، ۲۰ مقوله فرعی، هفت مقوله کلی و دو مولفه طبقه‌بندی شدند.

مولفه اول: عوامل انگیزشی در جذب خیرین

این مولفه شامل پنج مقوله‌ی کلی: عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، عملکرد مسئولین کتابخانه‌های عمومی استان، عملکرد حاکمیت و قوانین کشور، زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین و باورهای شخصی خیرین است.

مقوله کلی: عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

شناخت عوامل انگیزشی خیرین در هر سازمانی از مهم‌ترین کارها در راستای جذب مشارکت‌های خیرین است. بر همین اساس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با شناسایی این عوامل می‌تواند نقش مفیدتری در جذب خیرین به سمت مشارکت در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی کشور داشته باشد. این مولفه به معرفی عواملی می‌پردازد که از دیدگاه خیرین

کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی در یازده سال (۱۳۸۹-۱۴۰۰) از مهم‌ترین عوامل در جهت بهبود انگیزش خیرین برپایه عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور دانسته شده‌اند.

عملکرد نهاد در انگیزش خیرین از چهار مقوله فرعی آیین‌نامه‌ها و اساسنامه‌ها، فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، تبلیغات- آموزش و تجلیل، و حمایت‌های سازمانی از کارکنان تشکیل شده است. از دیدگاه خیرین در زمینه آیین‌نامه‌ها و اساسنامه‌های موجود، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور می‌تواند با تقویت و بهبود در اساسنامه‌ها، طراحی سیستم ترغیب‌کننده، پیگیری تخصیص مشوق‌های قانونی، شفاف‌سازی حساب‌های مالی مربوط به خیرین و اعتمادسازی در خیرین نسبت به خدمات دریافتی اقداماتی اساسی نماید. در رابطه با انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، گانت^۱ (۲۰۰۷) معتقد است که انجمن خیرین کتابخانه‌های عمومی در سراسر دنیا می‌توانند کارهای بسیاری برای پرورش روحیه کتابخانه‌ای در خیرین انجام دهند. لازم به ذکر است که انجمن خیرین کتابخانه‌ساز استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ شکل گرفته است؛ در مصاحبه‌های صورت گرفته نیز بر لزوم فعالیت بیشتر و بهتر این انجمن تأکید گردید. این امر بیانگر اهمیت و ارزش فعالیت موثر انجمن در جذب خیرین به یک سازمان است. بر این اساس نهاد کتابخانه‌های عمومی می‌بایست تمامی تلاش خود را جهت بهبود و البته افزایش اثربخشی انجمن در جذب و حمایت از خیرین به کار گیرد. تقویت انجمن خیرین کتابخانه‌ساز با مقایسه عملکرد این انجمن با دیگر انجمن‌های فعال، تشخیص نقاط قوت- ضعف و حرکت در جهت بهبود عملکرد، تحرک مضاعف خیرین در جهت تسهیل کارهای اداری، برنامه‌ریزی منظم و تشکیلاتی برای جذب خیرین در زمره وظایف انجمن‌های خیرین بوده که از دیدگاه خیرین هموارکننده‌ی مسیر خواهند بود.

بر اساس دیدگاه‌های خیرین مصاحبه‌شونده، نمایش نیازمندی‌های کتابخانه‌های عمومی به روش‌های گوناگون و با استفاده از رسانه‌های مختلف، نمایش و تبلیغ گسترده فعالیت‌های خیرین کتابخانه‌ساز به منظور جذب مشارکت‌های بیشتر و حرکت به سمت فرهنگ‌سازی مشارکت در کتابخانه‌سازی تأثیر عمیقی در انگیزش خیرین خواهد داشت. بارتلت (۲۰۱۸) معتقد است که توانایی مدیران کتابخانه برای نشان دادن ارزش کلی کتابخانه در جامعه هدف، کلید جذب سرمایه و موفقیت در توسعه است. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، بسترسازی برای عادت به مطالعه و ارتقاء جایگاه کتاب و کتابخانه در جامعه از مواردی است که با استفاده از تبلیغات گسترده امکان‌پذیر خواهد بود. این امر مهم نیز بر میزان احساس نیاز به کتابخانه‌های عمومی و تأثیرگذاری نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در جامعه خواهد افزود.

آموزش مهارت‌های مختلف به کارکنان یک نهاد یا سازمان در جهت بهبود عملکرد کارکنان از وظایف اساسی هر سازمانی است، در این راستا نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با اقداماتی در جهت تقویت احساس مسئولیت و تعهد کاری مسئولین کتابخانه‌ها، برگزاری دوره‌های آموزشی جذب مشارکت‌های خیرین برای مسئولین کتابخانه‌ها می‌تواند بر موفقیت کارکنانش در فرایند جذب مشارکت‌های خیرین بیفزاید.

^۱ . Gaunt

^۲ . Bartlett

تجلیل از خیرین و شناسایی راه‌های موثر و مورد علاقه‌ی مختص هر کدام از خیرین در فرآیند جذب و تداوم مشارکت‌شان بسیار اثرگذار است. در صورتی که قدردانی از هدایا و کمک‌های خیرین در مسیری باشد که فرد خیر به آن معتقد است و می‌خواهد با آن شناخته‌شود، در درازمدت احساسی خوش‌آیند به او می‌بخشد (لورنزن، ۲۰۱۰). روشهای مختلفی برای تجلیل از خیرین کتابخانه وجود دارد؛ نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور می‌تواند با تحلیل انگیزه‌های این افراد از مشارکت در امر خیر، مطابق با سلیقه آنها اقدام به تجلیل و تکریم نماید.

چگونگی حمایت هر سازمانی از کارکنانش در میزان موفقیت آن سازمان برای رسیدن به اهداف موردنظر تأثیرگذار است. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نیز در این راستا با افزایش منزلت اجتماعی کارکنان و میزان خدمات رفاهی تخصیص یافته برای مسئولین کتابخانه‌ها می‌تواند در افزایش کارایی این افراد گامی اساسی بردارد. به نظر می‌رسد کتابدارانی که رضایت سازمانی داشته باشند، فعالیت جدی‌تری در جذب خیرین به کتابخانه داشته باشند.

یافته‌های حاصل در خصوص مولفه‌ی عوامل انگیزشی موثر بر جذب خیرین، در برخی از زمینه‌های مربوط به مقوله کلی عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در انگیزش خیرین مانند تبلیغات و افزایش تأثیرگذاری کتابخانه در جامعه، ارتقاء جایگاه کتاب و کتابخانه، بسترسازی برای عادت به مطالعه، برنامه‌ریزی منظم برای جذب خیرین با نتایج پژوهش منصوری و سلیمیان‌ریزی (۱۳۹۸)، در رابطه با فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، تبلیغات گسترده و همچنین اعتمادسازی در خیرین نسبت به خدمات دریافتی با نتایج پژوهش پیمانخواه، خراسانی و روفی (۱۳۹۶)، در زمینه فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، تبلیغات برای فرهنگ‌سازی مشارکت، برگزاری دوره‌های آموزشی جذب مشارکت‌های خیرین برای مسئولین کتابخانه‌ها با نتایج شهریاری (۱۳۹۴)، خندان و سالاری (۱۳۹۶)، در تبلیغات گسترده فعالیت‌های خیرین کتابخانه‌ساز با نتایج بریور (۱۹۶۱)، در برگزاری دوره‌های آموزشی جذب مشارکت‌های خیرین برای مسئولین کتابخانه‌ها با نتایج پژوهش کرامپتن (۲۰۱۶)، در فعال‌سازی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز با نتایج پژوهش کرنوچان (۲۰۱۶) همسو است. با تفسیر کلی از نتایج حاصل از این پژوهش و پژوهش‌های متناظر، در زمینه بهبود عملکرد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در فرایند جذب خیرین توجه به برخی از راهکارها مانند تبلیغات گسترده، تمرکز بر فعال‌سازی و تقویت انجمن‌های خیرین کتابخانه‌ساز با بهره‌مندی از نقاط قوت انجمن‌های خیرین دیگر سازمان‌ها، اعتمادسازی در خیرین نسبت به خدمات دریافتی، ارتقاء جایگاه کتاب و کتابخانه با انجام فعالیت‌هایی در جهت ارزش‌آفرینی برای کتابخانه‌ها در ذهن افراد جامعه، وجود برنامه‌ای منظم و منسجم در راستای فعالیت‌های مربوط به جذب افراد توانمند و برگزاری دوره‌های آموزشی افزایش توانایی مسئولین کتابخانه‌های عمومی، از اهمیت بیشتری برخوردارند.

مقوله کلی: عملکرد مسئولین کتابخانه‌های عمومی استان

عملکرد مسئولین کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین به عنوان مقوله کلی برآمده از سه مقوله‌ی فرعی: توانایی ارتباط با مسئولین دولتی، مهارت‌های جذب خیرین، مهارت‌های حفظ خیرین تشکیل شده است. در رابطه با توانایی ارتباط با مسئولین دولتی، مسئولین کتابخانه‌ها با استمداد از شورا و دیگر مسئولین شهر بنا به شناخت و روابط این مسئولین با اهالی منطقه و شناختی که از

افراد توانمند جامعه‌ی هدف دارند، می‌توانند بسیار در این مسیر راه‌گشا باشند. حفظ ارتباط با فرماندار، شهردار و دیگر مسئولین شهر و دعوت از آن‌ها به بهانه‌های مختلف مانند برگزاری مراسم، تجلیل از برگزیدگان یک مسابقه یا هر رویدادی دیگر برای حضور در کتابخانه‌های عمومی می‌تواند منجر به رویت‌پذیری کتابخانه‌ها و همچنین درک اهمیت کتابخانه برای آحاد جامعه شود. این درک خود دلیلی برای تلاش مسئولین شهر در جهت رفع مشکلات کتابخانه‌ها به روش‌های مختلفی از جمله همکاری در جذب خیرین خواهد بود.

در زمینه مهارت‌های جذب خیرین، نقش ارتباطی موثر مسئولین کتابخانه‌ها با سایر اقشار، شناسایی و ارتباط با افراد توانمند در داخل و خارج از کشور همراه با انعکاس آشکار مشکلات و کاستی‌های کتابخانه بر میزان آگاهی بخشی در خیرین و برانگیختن انگیزه‌ی خیرخواهی‌شان تأثیرگذار است. دعوت و ترغیب کارخانه‌داران برای مشارکت در کتابخانه‌سازی و بهره‌مندی از معافیت مالیاتی با برقراری ارتباط موثر مسئولین کتابخانه‌ها با کارخانه‌دارانی که در آن منطقه قرار دارند، معرفی قانون معافیت مالیاتی در راستای انگیزه‌بخشی به افراد توانمند برای مشارکت در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی نیز از دیگر مواردی است که برخی از خیرین در طول مصاحبه بر اهمیت و تأثیرش تأکید داشتند. همچنین همگام‌سازی خدمات کتابخانه با نیازهای جامعه و گسترش فعالیت‌های خلاقانه کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه خیرین مصاحبه‌شونده، بر فرهنگ‌سازی و احساس ضرورت نیاز به کتابخانه‌های عمومی در جامعه موثر دانسته شد.

در رابطه با مهارت‌های حفظ خیرین، مسئولین کتابخانه‌ها باید از توانایی حفظ وفاداری خیرین نسبت به کتابخانه، پس از اتمام مشارکت فعلی‌شان، برخوردار باشند و بتوانند به روش‌های مختلف نیازهای کتابخانه را به گوش خیرین برسانند. مسئولین باید ابتدا موافقت خیرین برای ادامه مسیر فعالیت‌های خیرخواهانه جهت گسترش کتابخانه‌های عمومی را جلب کنند. جلب موافقت خیرین برای ادامه‌ی مسیر به روش‌های مختلفی نیازمند است که در این زمینه خیرین مصاحبه‌شونده هر کدام به برخی از روش‌ها اشاره نموده‌اند. مسئول کتابخانه می‌تواند با برگزاری مراسم مختلف در محیط کتابخانه یا مکانی دیگر همراه با تدارک برنامه‌ای برای بازدید از کتابخانه و ترغیب و تشویق خیرین علاوه بر جلب حمایت خیر از کتابخانه و رفع مشکلاتش، گامی در جهت گسترش فرهنگ کتابخانه‌سازی بردارد. مسئول کتابخانه می‌تواند با برخوردی مناسب و انجام فعالیت‌های خلاقانه‌ی مختلف مورد نیاز جامعه، اثربخشی پروژه‌های خیرساز را برای جامعه هدف ترسیم کند، بدین ترتیب خیر یا خیرین مشارکت‌کننده در ساخت این پروژه با دریافت بازخورد مثبت از جامعه، همچنان به ادامه فعالیت‌های خیرخواهانه‌ی خود در جهت بهبود و گسترش کتابخانه‌های عمومی ترغیب شوند.

گوش دادن به سخنان خیرین و اهداکنندگان نه تنها در وهله اول به دریافت هدیه و جذب مشارکت‌های خیرخواهانه کمک می‌کند، بلکه سبب می‌شود تا این افراد احساس خوبی نسبت به هدایای قبلی داشته باشند (لورنزن، ۲۰۱۰). بر همین اساس استقبال و حمایت از طرح‌های خیرین و هم‌اندیشی با آن‌ها در راستای بهبود خدمات کتابخانه‌های عمومی و افزایش فرهنگ کتاب‌خوانی توسط مسئولین کتابخانه‌ها باید به درستی و با دقت کامل انجام گیرد تا در خیرین انگیزه‌ای ناشی از دریافت احترام و ارزشمندی، حاصل گردد. تداوم روابط مسئولین کتابخانه‌ها با خیرین و بهره‌گیری از فرصت‌های هر چند کوچک برای حفظ ارتباط، از جمله عواملی است که می‌تواند در جلب تداوم مشارکت خیرین موثر باشد. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، خیرین اگر

سال‌ها پس از اتمام مشارکت خود با کتابخانه‌ها همچنان شاهد احترام مسئولین کتابخانه‌ها باشند و در هر شرایطی تبعیضی در میزان احترام به خیرین مختلف مشاهده نکنند، احساس وفاداری برای ادامه مشارکت در ساخت و تجهیز کتابخانه‌ها را به صورت ناخودآگاه در وجودشان خواهند داشت و در صورت امکان تلاش خواهند کرد تا در جهت بهبود کتابخانه‌های عمومی گام بردارند.

در زمینه‌ی یافته‌های مربوط به مقوله کلی عملکرد مسئولین کتابخانه‌ها، دعوت و ترغیب کارخانه‌داران برای مشارکت در کتابخانه‌سازی و بهره‌مندی از معافیت مالیاتی، برگزاری مراسم‌های مختلف به جهت جذب افراد توانمند با نتایج پژوهش بریور (۱۹۶۱)، شناسایی و ارتباط با افراد توانمند در داخل و خارج از کشور، نمایش واضح مشکلات و کاستی‌های کتابخانه، استمداد از دیگر سازمان‌ها به جهت ارتقاء آگاهی افراد توانمند از نیازمندی‌های کتابخانه با نتایج پژوهش شهریاری (۱۳۹۴)، در زمینه شناسایی و ارتباط با خیرین و افزایش آگاهی خیرین، تداوم روابط مسئولین با خیرین و بهره‌گیری از فرصت‌های کوچک جهت حفظ ارتباط با نتایج پژوهش خندان و سالاری (۱۳۹۶)، در نمایش واضح مشکلات و کاستی‌های کتابخانه، افزایش آگاهی خیرین از کاستی‌ها و برانگیختن انگیزه خیرخواهی در خیرین، همگام ساختن خدمات کتابخانه با نیازهای جامعه، تداوم روابط مسئولین با خیرین و بهره‌گیری از فرصت‌های کوچک جهت حفظ ارتباط با نتایج پژوهش موتوار (۲۰۱۸)، در افزایش آگاهی خیرین از کاستی‌ها و برانگیختن انگیزه خیرخواهی در خیرین، پیگیری سهولت بخشی به فعالیت‌های خیرین با نتایج پژوهش منصوری و سلیمیان‌ریزی (۱۳۹۸) همسو است.

با توجه به تاکید پژوهش‌های پیشین (شویرتلیچ، ۲۰۱۶؛ کرنوچان، ۲۰۱۶؛ موتوار، ۲۰۱۸) بر نقش مسئولین و مدیران کتابخانه‌های عمومی به عنوان راهبران مشارکت‌های مردمی در کتابخانه‌ها توجه به نقش و عملکرد مسئولین کتابخانه‌ها و حرکت در مسیر بهبود عملکردشان بر فرایند جذب افراد توانمند، امر مهم و اساسی است. با تفسیر کلی از نتایج حاصل از این پژوهش و پژوهش‌های متناظر، در زمینه بهبود عملکرد مسئولین کتابخانه‌ها در فرایند جذب خیرین، توجه به برخی از راهکارها مانند شناسایی و ارتباط با افراد توانمند و نمایش کاستی‌های کتابخانه‌ها و آگاهی بخشی به خیرین، دعوت و ترغیب کارخانه‌داران با بهره‌مندی از قانون معافیت مالیاتی، همکاری مسئولین کتابخانه‌ها در جهت سهولت بخشی به فعالیت‌های خیرین، برگزاری مراسم مختلف، همگام بودن خدمات کتابخانه با نیازهای جامعه و همچنین حفظ ارتباط با خیرین از نکات اساسی و قابل تامل در این زمینه‌اند. بنابراین برنامه‌ریزی موثر و دقیق در زمینه حرکت مسئولین کتابخانه‌ها به سمت دعوت و ترغیب کارخانه‌داران در استفاده از معافیت مالیاتی ماده ۱۷۲ قانون اساسی و اقدام جهت استفاده از کمک‌های مالی این افراد برای گسترش و تجهیز کتابخانه‌های عمومی، گامی بسیار اساسی در این مسیر خواهد بود. به علاوه به نظر می‌رسد که مسئولین کتابخانه‌ها می‌توانند تاثیر زیادی در اعطای امتیازهایی جهت تشویق خیرین داشته باشند. در مطالعات پیشین نیز (شویرتلیچ، ۲۰۱۶؛ کرنوچان، ۲۰۱۶؛ موتوار، ۲۰۱۸) به نقش مهم مسئولین کتابخانه در جذب خیرین اشاره شده است.

مقوله کلی: عملکرد حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین

در زمینه مقوله کلی عملکرد حاکمیت در انگیزش خیرین، باید تاکید کرد که عملکرد حاکمیت بر مشارکت در توسعه اماکن فرهنگی و آموزشی از ضروریات است. در کشورهای توسعه‌یافته توجه فراوانی به کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی می‌شود.

اگر توسعه فرهنگی به واسطه تأثیری که بر دیگر ابعاد توسعه دارد، از سوی حاکمیت در اولویت قرار گیرد؛ لذا رشد کتابخانه‌ها به عنوان مراکز فرهنگی می‌تواند تأثیری عمیق بر توسعه فرهنگی هر کشوری برجای گذارد. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، حذف ارزش افزوده تجهیزات موردنیاز خیرین یکی دیگر از مهم‌ترین کارکردهای حاکمیت برای گسترش مشارکت‌های خیرین در توسعه کشور است. از موارد اصلی دیگری که توسط حاکمیت در انگیزش خیرین موثر خواهند بود، لزوم اصلاح و شفاف‌سازی قانون معافیت مالیاتی، ایجاد تسهیلات قانونی برای مشارکت‌های خیرخواهانه و اعطای امتیازهایی برای تشویق خیرین است.

یافته‌های مقوله کلی عملکرد حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین در زمینه اعطای امتیازهایی جهت تشویق خیرین تا حدودی با نتایج پژوهش شهریاری (۱۳۹۴) همسو است. لازم به ذکر است که در خصوص راهکارهای مطرح‌شده دیگر، برای بهبود عملکرد حاکمیت، در سایر پژوهش‌ها موارد مشابهی یافت نشد. بنابراین به نظر می‌رسد موارد مطرح‌شده دیگر در این پژوهش نسبت به عملکرد حاکمیت و قوانین کشور مقوله‌های جدیدی باشد.

مقوله کلی: باورهای شخصی خیرین

با توجه به مقوله کلی باورهای شخصی خیرین می‌توان چنین بیان کرد که باورهای هر شخص در چگونگی عملکرد و رفتارهایش تأثیر فوق‌العاده‌ای دارد. باورهای شخصی خیرین به عنوان مقوله کلی ه از سه مقوله‌ی فرعی با عناوین باورهای فرهنگی، باورهای شخصیتی، باورهای دینی و اخلاقی تشکیل شده است.

باورهای فرهنگی بیانگر این مسئله است که هر فردی بر اساس میزان ارزش و اولیوی که به فرهنگ و گسترش آن در جامعه خود قائل است، عمل و رفتاری را انجام می‌دهد. باور به اهمیت فرهنگ در توسعه کشورها، داشتن دغدغه‌ی تربیت فرهنگی نسل بعد، انگیزه ارتقاء خدمات محل زادگاه برای مردم جامعه، انگیزه خیرخواهی و سودرسانی به جامعه و در کل احساس وظیفه شهروندی از عواملی اساسی در انگیزش خیرین از دیدگاه مصاحبه‌شونده در این پژوهش عنوان شده‌اند. از باورهای شخصیتی موثر بر عملکرد خیرین در فعالیت‌های خیرخواهانه می‌توان احساس دین نسبت به مردم، محل زادگاه و خدمات دریافتی از کتابخانه‌ها عنوان کرد که در این زمینه مصاحبه‌شوندگان همگی بر آن اذعان نمودند. برخی از خیرین بر باقی گذاشتن میراثی ماندگار از خود در جامعه تأکید داشتند. دریافت لذتی فراتر از لذت‌های دنیوی نیز از عواملی است که از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان می‌تواند در فرد انگیزه‌ی فوق‌العاده‌ای برای مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه را ایجاد نماید.

در زمینه باورهای دینی و اخلاقی از جمله عواملی که در شخص انگیزه برای مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه را تقویت می‌کند، داشتن انگیزه‌ی الهی، باورها و اعتقادات دینی و احساس دین نسبت به نعمت‌های الهی است که این مهم در طول مصاحبه‌ها مکرر مطرح گردید. همچنین زنده نگه‌داشتن نام والدین و احسان در حق والدین از دنیا رفته نیز از انگیزه‌هایی است که برخی از خیرین برای مشارکت در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی عنوان کرده‌اند.

یافته‌های این پژوهش در مقوله کلی باورهای شخصی خیرین در برخی موارد مانند، انگیزه ناشی از آرزوهای دوران کودکی، دریافت لذتی فراتر از لذت‌های دنیوی، باورها و اعتقادات دینی، برخورداری از فضایل اخلاقی با نتایج پژوهش منصوری و سلیمیان‌ریزی (۱۳۹۸)، در زمینه باورهای فرهنگی، باورها و اعتقادات دینی، زنده نگه‌داشتن نام والدین با نتایج

پژوهش پیمانخواه، خراسانی و روفی (۱۳۹۶)، در زمینه باورها و اعتقادات دینی، انگیزه خیرخواهی و سودرسانی به جامعه با نتایج پژوهش شهریاری (۱۳۹۴) همسو است. نیز کوهی‌رستمی، محمدزاده و عصاره (۲۰۲۲) نیز عوامل فرهنگی (مثل باورهای خیرین، توصیه اسلام، توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی و ...) را مهم‌ترین عامل مشارکت در کتابخانه ذکر کردند. به نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی کشور برای ایجاد زمینه‌های مناسب شکل‌گیری خیرین آینده، نقش مهمی دارند؛ به عنوان مثال کتابخانه‌ها می‌توانند با مدارس همکاری بیشتری داشته باشند و معلمان مدارس را به بهانه‌های گوناگون برای حضور در کتابخانه‌های عمومی یا آشنایی با فعالیت‌های مفید کتابخانه‌ها دعوت نمایند؛ بدین ترتیب کودکان (خیرین آینده) از طریق معلمان آگاه، با کتابخانه‌های عمومی و خدمات آن بیشتر آشنا می‌شوند.

مقوله کلی: تاثیر زمینه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر انگیزش خیرین

در مقوله کلی زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین باید چنین اشاره کرد که شرایط محیطی که افراد در آن زیسته‌اند و تاثیری که از محیط فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی می‌گیرند، می‌تواند بر میزان مشارکت خیرخواهانه آن‌ها تأثیرگذار باشد. بر مبنای یافته‌های مصاحبه با خیرین تجربه محرومیت از خدمات کتابخانه در دوران کودکی، تجربه‌ی زیستن در جوامع مدرن از مواردی هست که از همین مقوله ناشی می‌شوند. آموزش فعالیت‌های خیرخواهانه توسط والدین نیز از عواملی است که توسط خیرین در انگیزش آن‌ها نسبت به مشارکت در کارهای خیرخواهانه اثرگذار بوده است.

آموزش و پرورش، مدارس و معلمان از جمله زمینه‌هایی هستند که در شکل‌گیری شخصیت افراد بسیار تأثیرگذارند. کودک پس از شش سالگی زمان زیادی را در ارتباط با معلمان و مدرسه می‌گذراند. اگر این کودک با معلمی آگاه و اهل مطالعه که آشنا با کتاب و کتابخوانی هستند، رشد کند، می‌تواند در آینده برای توسعه‌ی فرهنگ جامعه‌ی خود گامی بردارد، کمبودهای جامعه را با آگاهی تشخیص داده و در راستای بهبود برآید. پروژه‌های خیرسازی که در دیگر شهرها و استان‌ها ساخته می‌شوند و به نام خیرین مشارکت‌کننده نام‌گذاری می‌گردند، جرقه‌ای از فرهنگ مشارکت در کتابخانه‌سازی را در ذهن مردم روشن می‌کنند و تبدیل به الگویی برای دیگر افراد توانمند جهت ایجاد کتابخانه در شهر و منطقه‌ی خود می‌گردند.

در مقوله کلی تاثیر زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین در انگیزش آن‌ها، مطالعه حاضر به نتایج مشابه یافته‌های این مقوله دست نیافت. به نظر می‌رسد یافته‌های این بخش نیز عوامل جدیدی برای انگیزش افراد به مشارکت را نشان می‌دهد. توجه نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین، می‌تواند در شناخت بهتر خیرین و ایده گرفتن از زمینه‌هایی که فرد را مشتاق برای مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه بار می‌آورند، یاری نماید؛ با شناخت این انگیزه‌ها امکان برنامه‌ریزی دقیق و منسجم برای جذب افراد مستعد، بیشتر فراهم می‌شود. همچنین به نظر می‌رسد که انگیزش خیرین در بیشتر موارد برخاسته از باورهای شخصی خیرین و یا از طریق زمینه‌های فرهنگی که خیرین در آن رشد یافته‌اند، مانند تاثیر معلمان در شکل‌گیری انگیزه کمک و کارهای خیر و مواردی از این دست بوده است. در بیشتر مصاحبه‌های این پژوهش، خیرین مصاحبه‌شونده بر علاقه‌مندی و مشارکت خودجوشان برای رفع مشکلات و کاستی‌های کتابخانه‌های عمومی تاکید داشتند، با تامل در این سخن، شاید بتوان گفت که این دو مقوله بیشترین تاثیر را در شرایط جامعه کنونی بر انگیزش خیرین داشته‌اند.

مؤلفه دوم: موانع جذب خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی

این مؤلفه خود از دو مقوله کلی: کاستی‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در انگیزش خیرین و کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین تشکیل یافته است.

مقوله کلی: کاستی‌های نهاد کتابخانه‌ها در انگیزش خیرین

در رابطه با مقوله کلی کاستی‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور باید گفت این مقوله از چهار مقوله فرعی با عناوین: موانع بروکراسی اداری، موانع مالی، عدم مدیریت صحیح و ضعف در فرهنگ‌سازی تشکیل یافته است.

بروکراسی اداری مانع‌زا و طولانی بودن گردش کار اداری از موادی هستند که بسیاری از خیرین را در ابتدای مسیر خسته کرده و از توان آن‌ها برای ادامه راه می‌کاهد. از جمله عواملی که بر اساس دیدگاه مصاحبه‌شوندگان موجب کاهش اقبال عمومی خیرین نسبت به مشارکت در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی می‌شود، عدم استقلال مالی مسئولین کتابخانه‌ها عنوان شده است. عدم استقلال مالی مسئولین کتابخانه‌ها بیانگر این مسئله است که برای هر برداشت کوچک و بزرگی از حساب بانکی کتابخانه، مسئولین کتابخانه‌ها از آزادی عمل برخوردار نیستند. این مورد علاوه بر مشکلاتی که برای مسئولین کتابخانه‌ها ایجاد می‌کند، می‌تواند باعث حیرت و سردرگمی خیرین گردد.

کندی پیشرفت پروژه‌ها، عدم فعالیت اثربخش انجمن خیرین کتابخانه‌ساز، ضعف محسوس در هماهنگی و مدیریت خیرین کتابخانه از جمله عللی هستند که باعث کاهش اقبال خیرین برای مشارکت در کتابخانه‌سازی گردیده و خیرین را از ادامه فعالیت با نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور باز می‌دارند. در رابطه با زمین‌های اهدایی خیرین برای کتابخانه‌سازی هم موانعی مانند عدم حصارکشی زمین اهدائی و تبدیل شدن آن به مکان زباله‌دانی، عدم استفاده کامل از زمین و بلااستفاده ماندن بخش عظیمی از زمین به عنوان عوامل بازدارنده خیرین برای ادامه فعالیت خیرخواهانه با نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور عنوان گردیده است.

در زمینه ضعف فرهنگ‌سازی، نبود روشنگری کافی برای ضرورت نیاز به کتابخانه سبب می‌گردد تا اهمیتی برای مشارکت در این زمینه در افراد توانمند احساس نشود و بنابراین اقبالی در جامعه برای مشارکت در کتابخانه‌سازی نباشد.

یافته‌های مربوط به مؤلفه‌ی اصلی موانع جذب خیرین در مقوله کلی کاستی‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در زمینه بروکراسی اداری مانع‌زا، طولانی بودن گردش کار اداری، نبود روشنگری کافی برای ضرورت نیاز به کتابخانه‌ها با نتایج پژوهش‌های منصوری و سلیمیان‌ریزی (۱۳۹۸) پیمانخواه، خراسانی و روفی (۱۳۹۶)، شهریاری (۱۳۹۴) همسو است. این نتایج بیانگر اهمیت رفع این موارد به عنوان موانع مطرح‌شده در زمینه کاستی‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور است.

مقوله کلی: کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین

در زمینه مقوله کلی کاستی‌های حاکمیت و قوانین در انگیزش خیرین، ضعف عملکرد حاکمیت در مشوق‌سازی برای خیرین، ضعف قانون معافیت مالیاتی از جمله کاستی‌هایی است که از انگیزش خیرین برای مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه می‌کاهد. بنابراین در این بخش توجه ویژه حاکمیت و دولت‌ها برای تصویب قوانینی ترغیب‌کننده مشهود است.

نبود زیرساخت‌های لازم در کشور، هزینه غیرقابل پیش‌بینی مصالح ساختمانی، قوانین دست‌وپاگیر اداری، اخذ مجوزهای مختلف برای هر کاری، عدم ثبات در قیمت‌ها و ضعف فرهنگی جامعه از دیگر عواملی هستند که مصاحبه‌شوندگان به عنوان موانع اساسی در مسیر خیرین مشارکت‌کننده برای ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی بیان کردند. وضعیت اقتصادی کشور امروزه در شرایطی است که بدلیل مشکلات مالی، مردم دچار گرفتاری‌های فراوانی در تهیه‌ی نیازهای اولیه زندگانی خود هستند و به طبع آن برخی از خیرین مصاحبه‌شونده اولویت فعلی خود برای فعالیت‌های خیرخواهانه را در برآوردن نیازهای ابتدایی مردم و خود عنوان کرده‌اند.

یافته‌های مربوط به مقوله کلی، کاستی‌های حاکمیت و قوانین، به نظر می‌رسد در پژوهش‌های مرور شده، چندان مورد توجه قرار نگرفته‌اند و یافته‌ها فقط در مورد نابسامانی وضعیت اقتصادی با نتایج پژوهش شهریاری (۱۳۹۴)، اشمان (۲۰۰۲) و در زمینه اخذ مجوزهای مختلف برای هر کاری با نتایج پژوهش منصوری و سلیمیان‌ریزی (۱۳۹۸) همسو است. توجه و تاکید بیشتر سازمان‌های مشارکت‌جو (سازمان‌هایی که درصد جذب خیر هستند) باید بر رفع مشکلات و کاستی‌های مربوط به حاکمیت و قوانین از سوی دولت‌ها و مجلس شورای اسلامی باشد. سازمان‌های مشارکت‌جو می‌توانند از طریق این نهاد‌های حاکمیتی به بررسی و اصلاح قوانین معافیت مالیاتی، برقراری مشوق‌هایی در راستای جذب افراد توانمند، سهولت‌بخشی به کارهای اداری مانند گرفتن مجوز و امتیازات ساختمانی مکان‌های خیرساز اقدام نمایند.

در یک جمع‌بندی کلی از موانع موجود، شاید مهم‌ترین مانع و کاستی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور را «نبود روشنگری کافی برای ضرورت نیاز به کتابخانه» عنوان کرد. این مهم باید توسط نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با انجام تبلیغات گسترده از فعالیت‌های کتابخانه‌ها، همسو کردن خدمات خود با نیاز جامعه و کارهایی از این دست، نیاز به وجود کتابخانه‌ها و اهمیت آن را در جامعه نهادینه کند. همچنین در زمینه موانع و کاستی‌های حاکمیت و قوانین، بیشترین مانع از دیدگاه پژوهشگران مطالعه حاضر مربوط به «نابسامانی وضعیت اقتصادی و اولویت با برآوردن نیازهای اولیه مردم» است. بنابراین، به نظر می‌رسد تا وضعیت اقتصادی مردم و شرایط حاکم بر جامعه ساماندهی نشود، مشکلات جذب مشارکت خیرین در سازمان‌های مشارکت‌جو همانند نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به قوت خود باقی خواهد ماند.

پیشنهادات کاربردی:

- لزوم تقویت قوانین ترغیب‌کننده خیرین برای جذب به سازمان‌ها و بهره‌مندی از قانون معافیت مالیاتی برای تمامی افراد خیر حقیقی و حقوقی در راستای بهبود و توسعه فرهنگی کشور
- لزوم حمایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از پژوهشگران در این زمینه برای گسترش پژوهش‌ها به جهت تشخیص دقیق عوامل موثر بر میزان جذب خیرین در کتابخانه‌های عمومی کشور
- لزوم بهبود عملکرد نهاد در برخورد با مسئولین کتابخانه‌ها، تشویق و ترغیب آن‌ها برای حرکتی فعالانه در این مسیر
- لزوم رفع موانع موجود در مسیر پروژه‌های خیرساز و حمایت از خیرین
- لزوم بهبود عملکرد نهاد در جهت بهبود فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی، برانگیختن احساس نیاز به وجود و توسعه کتابخانه‌های عمومی با برگزاری برنامه‌ها و کلاس‌های خلاقانه در راستای برآوردن نیازهای جامعه هدف

پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی:

- با توجه به محدود بودن مطالعات در خصوص نقش زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حاکم بر زندگی خیرین در انگیزش آن‌ها، پیشنهاد می‌شود، پژوهش‌های بیشتری در این خصوص انجام گیرد.
- پیشنهاد می‌شود با توجه به تازگی موضوع پژوهش، پژوهش‌هایی مشابه با پژوهش حاضر در دیگر استان‌های کشور در راستای تعمیم‌پذیری یافته‌های بدست آمده، صورت گیرد.
- پیشنهاد می‌شود پژوهش مقایسه‌ای از آمار میزان مشارکت خیرین در ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی استان‌های مختلف کشور انجام گیرد تا بررسی دقیق‌تری از وضعیت موجود هر یک از استان‌ها، شناسایی نقاط قوت عملکرد اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان‌های پیش‌تاز در این عرصه بدست آید.
- پیشنهاد می‌شود پژوهشی مقایسه‌ای در راستای بررسی عملکرد حاکمیت و قوانین دیگر کشورها در مقایسه با عملکرد حاکمیت و قوانین در کشور ایران جهت ترغیب مشارکت‌های خیرین برای ساخت و تجهیز کتابخانه‌های عمومی صورت گیرد تا بتوان از یافته‌های این پژوهش‌ها در جهت وضع قوانین ترغیب‌کننده، اصلاح قوانین و به طور کلی تقویت قوانین و عملکردهای انگیزشی حاکمیت از سوی وزارت و سازمان‌های مربوطه اقدام شود.

منابع

- آقابابا، سارا (۱۳۹۷، دی). تحلیل جلب در حوزه سلامت مشارکت خیرین. مقاله ارائه شده در دومین همایش ملی خیر ماندگار، تهران، بازیابی شده از <https://civilica.com/doc/954415>
- اسدی جنتی، نرگس؛ علی محمدزاده، خلیل؛ حسینی، مجتبی؛ ماهر، علی؛ و بهادری، محمد کریم (۱۳۹۹). موانع و مشکلات مشارکت کارا و اثربخش خیرین در حوزه سلامت. *مجله بیمه سلامت ایران*. ۳ (۱)، ۴۳-۵۰.
- اکرامی فر، محمدرضا (۱۳۸۳). مشارکت خیرین در ارائه خدمات به آموزش و پرورش موانع و راهکارها. *رشد آموزش علوم اجتماعی*. ۲۵ (۱)، ۵۳-۵۸.
- ایمان، محمدتقی و نوشادی، محمودرضا (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کیفی. *پژوهش*، ۳ (۲)، ۱۵-۴۴.
- پیمانخواه، مطهره؛ خراسانی، محبوبه؛ و روفی، قاسم (۱۳۹۶، آذر). نقش و تاثیر ارتباط با خیرین در جذب کمک‌های مردمی جهت ساخت و ارتقای کتابخانه‌های عمومی استان سمنان. مقاله ارائه شده در همایش ملی مهارت‌های ارتباطی کتابداران، اصفهان، بازیابی شده از <https://elmnet.ir/article/21020501-52961>
- خانجانخانی، خاطره؛ کیانی، محمدمهدی؛ نیکوکاران، محمدحسین؛ و ملک‌نابت، سمانه‌السادات (۱۳۹۵، اسفند). بررسی مقایسه‌ای حوزه اقدامات خیرین سلامت استان یزد در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴. مقاله ارائه شده در اولین همایش ملی خیر ماندگار، تهران، بازیابی شده از <https://civilica.com/doc/624221>
- خندان، زهرا و سالاری، محمود (۱۳۹۶). شناسایی عوامل موثر ارتباط با خیرین و موانع آن در کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی. مقاله ارائه شده در همایش ملی مهارت‌های ارتباطی کتابداران، اصفهان، بازیابی شده از <https://elmnet.ir/article/21014284-46693>

دلاور، علی؛ شعبانی، زهرا؛ کریمی، یوسف؛ و درتاج، فربرز (۱۳۹۵). تبیین عوامل روان‌شناختی و اجتماعی بر نوع دوستی خیرین مدرسه‌ساز. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*. ۱۲ (۳۹)، ۴۵-۷۹.

رشیدآبادی، زکیه؛ علیمی، ماندانا؛ و نصیری‌افراپی، عذرا (۱۳۹۷، دی). *بررسی انگاره‌های ذهنی خیرین*. مقاله ارائه شده در دومین همایش ملی خیر ماندگار (مطالعه و ارزیابی امور خیر در ایران با تمرکز بر چالش‌های نیکوکاری در ایران امروز)، تهران، بازیابی شده از <https://civilica.com/doc/954433>

شبان، مهرداد (۱۳۹۸). معرفی انجمن خیرین کتابخانه‌ساز آذربایجان شرقی. وب سایت تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی. بازیابی شده از <http://infosci.ir>

شعبانی، زهرا (۱۳۹۳). تبیین مدل نوع‌دوستی خیرین مدرسه‌ساز در ده سال اخیر. *تربیت اسلامی*. ۹ (۱۹)، ۶۷-۹۴. شفیعی نیکابادی، محسن و رضویان، بهنام (۱۳۹۶). رتبه‌بندی شاخص‌های موثر بر وفاداری نیکوکاران در موسسات خیریه ایران با استفاده از دلفی فازی و روش معادلات ساختاری تفسیری. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی*. ۶ (۳)، ۵۹-۷۹.

شهریاری، امیرعطا (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر جذب مشارکت‌های مردمی در کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام، مشهد. بازیابی شده از <https://ganj.irandoc.ac.ir>

طایب‌زاده، علی و قدسی خورسندی، احمد (۱۳۹۳، اسفند). *استراتژی بازاریابی شبکه‌ای در جذب خیرین مدرسه‌ساز*. مقاله ارائه شده اولین کنفرانس ملی تحقیقات بازاریابی، تهران، بازیابی شده از <https://civilica.com/doc/485636> عبدی، مصطفی و کاوسی، اسماعیل (۱۳۹۳). طراحی و ارائه الگوی سنجش توسعه فرهنگی در کشور ایران با استفاده از نظریه داده بنیاد. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*. ۷ (۱)، ۹۳-۱۱۰.

عظیمی‌قالیاف، حمیده (۱۳۹۷). شناسایی عوامل برانگیزاننده و بازدارنده مشارکت خیرین در احداث و توسعه فضاهای ورزشی شهر مشهد (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). موسسه آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی سناباد گلپه‌هار، گلپه‌هار (خراسان رضوی)، بازیابی شده از <https://ganj.irandoc.ac.ir>

کریمی، صادق؛ فردوسی، محمدحسن؛ اسمعیلی، محسن؛ و رفیعی دهییدی، وحید. (۱۴۰۱). طراحی الگوی پارادایمی جذب خیرین در توسعه ورزش. *رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*. ۱۰ (۳۶)، ۱۱۳-۱۳۳.

متین، نعمت‌الله (۱۳۹۰). راه‌های گسترش مشارکت مردم در آموزش و پرورش از دیدگاه خیرین مدرسه‌ساز. *تعلیم و تربیت*. ۲۷ (۱۰۷)، ۱۴۱-۱۵۹.

مصدق‌راد، علی محمد و احتشامی، فاطمه (۱۳۹۹). تبیین و پیش‌بینی رفتار مشارکت خیرین در نظام سلامت ایران. *مجله تحقیقات نظام سلامت حکیم*. ۲۲ (۴)، ۲۸۴-۲۹۷.

منصوری، علی و سلیمیان‌ریزی، ملیحه (۱۳۹۸). بررسی عوامل موثر بر جذب و توسعه مشارکت‌های خیرین کتابخانه‌ساز. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*. ۲۶ (۲)، ۱۹-۳۲.

ناییجی، محمدجواد و غلامی، فاطمه (۱۳۹۵). تاثیر هوش معنوی بر نیت خیرین بیمارستان‌ساز. *مجله بیمارستان*. ۱۵ (۴)، ۷۱-۷۸.

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، اداره کل مشارکتها و شهرداری‌ها. (۱۳۹۲). *راهنمای جذب مشارکت‌های مردمی سازمان‌ها و موسسات*. ویراست سوم. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.

هاشم‌زاده، محمدجواد؛ دهقانی‌راینی، حکیمه؛ و نوکاریزی، محسن (۱۳۹۴). نقش کتابخانه‌های عمومی شهرستان کرمان در توسعه فرهنگ مطالعه کاربران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (پیام کتابخانه). ۲۱ (۲) ۲۲۹-۲۴۶.

یعقوبی، علی و فرقانی اوزرودی، محمدباقر. (۱۴۰۰). شناسایی کارکردهای اجتماعی جذب خیرین در ورزش دانشجویی کشور. *تحلیل‌های جامعه‌شناختی و مدیریتی در ورزش*. ۲ (۶)، ۷۵-۵۵.

References

- Abdi, M., & Kavousy, I. (2015). Designing a Trial Model for Cultural Development in Iran using Grounded Theory. *Journal of Iranian Social Development Studies*. 7(1), 93-110. (in Persian)
- Aghababa, S. (2019). *Analysis of attracting the participation of donors in the field of health*. Paper presented at the second national conference of lasting goodness, Tehran, retrieved from <https://civilica.com/doc/954415> (in Persian)
- Akramifar, M.R. (2004). Donors' participation in providing services to education, barriers and solutions. *Development of Social Science Education*. 25(1), 53-58. (in Persian)
- Asadi Janati, N., Alimohammadzade, K., Hosseini, S. M., Maher, A., and Bahadori, M. (2020). Barriers of Efficient and effectiveness participation of Donors in healthcare system, a Qualitative Study. *Iran J Health Insur*, 3 (1), 43-50. (in Persian) URL: <http://journal.ihio.gov.ir/article-1-122-fa.html>
- Ashman, A. B. (2002). A comparative examination of public library fundraising. *Public library quarterly*. 21(2), 47-57.
- Azimi Galibaf, H. (2018). Identifying motivating and deterrent factors for the participation of donors in the construction and development of sports spaces of Mashhad (master thesis, Sanabad Golbahar Institute of Higher Education, Iran). Retrieved from <https://ganj.irandoc.ac.ir> (in Persian)
- Bartlett, J. A. (2018). New and noteworthy: Philanthropy and libraries. *Library Leadership & Management*. 32(3), 1-4.
- Bhati, A., and McDonnell, D. (2020). Success in an online giving day: The role of social media in fundraising. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 49(1), 74-92.
- Brewer, F. J. (1961). *Friends of the library and other benefactors and donors*. Illinois: Graduate School of Library and Information Science, University of Illinois at Urbana-Champaign. Retrieved on 17 January 2023 from <https://www.ideals.illinois.edu/items/5921>
- Crumpton, M. A. (2016). *Cultivating an organizational effort for development*. *The Bottom Line*. 29(2), 97-113.
- Delavar, A., Shabani, Z., karimi, Y., and dortaj, F. (2016). Explaining the Effect of Psycho-Social Factors on the Altruism of Charity School-builders. *Educational Psychology*. 12(39), 45-79. doi: 10.22054/jep.2016.1582. (in Persian)
- Garczynski, J. (2016). # Donate: the role of social media in academic library fundraising. *The Bottom Line*. 29(2), 60-66.
- Gaunt, H. (2007). 'To do things for the good of others': library philanthropy, William Walker, and the establishment of the Australiana collection at the Tasmanian Public Library in the 1920s and 1930s. *The Australian Library Journal*. 56(3-4), 251-264.
- Guba, E. and Lincoln, Y. (1989). *Fourth generation evaluation*. Newbury Park, CA: SAGE
- Hashemzadeh, M.J., Dehghani-Rayeni, H., and Nowkarizi, M. (2016). The role of the public libraries of kerman region in iran on promoting users' reading culture. *Research on Information Science and Public Libraries*. 22(2), 229-246. (in Persian)
- Iman, M.T. and Noshadi, Mahmoudreza (2011). " Qualitative Content Analysis, *Pazhuhesh*, 2(2), 15-44. Retrieved from <https://ensani.ir/file/download/article/20130115083624-9711-39.pdf>. (in Persian)

- Iran Public Libraries Foundation (2014). *A guide for attracting people's participation in organizations and institutions*. Tehran: Public Libraries Foundation. (in Persian)
- Karami, S., Ferdowsi, M.H., Esmaeili, M. and Rafiee Dehbidi, V. (2022). Designing a paradigm model of attracting donors in sports development. *New Trends in Sport Management*, 10(36), 113-133. (in Persian)
- Kernochan, R. (2016). Fundraising in American Public Libraries: An Overview. *The Serials Librarian*. 71(2), 132-137.
- Khandan, Z., and Salari, M. (2017). *Identifying the effective factors of communication with donors and its obstacles in Razavi Khorasan public libraries*. Paper presented at the National conference of communication skills of librarians, Isfahan, retrieved from <https://elmnet.ir/article/21014284-46693>(in Persian)
- Khanjankhani, Kh., Kiani, M., Nikokaran, M. and maleksabet, S. (2017). *A comparative study of the actions of health charities in Yazd province during the years 2012 to 2014*. Paper presented at the The first national conference of lasting goodness, Tehran, retrieved from <https://civilica.com/doc/624221> (in Persian)
- Koohi Rostami, M., Mohamadzadeh, F., & Osareh, F. (2022). Identifying and Ranking the Effective Factors in Attracting and Developing Public Participation in Iranian Public Libraries: Library Donors' Perspective. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 20(1), 153-169.
- Lorenzen, M. (2010). Fund raising for academic libraries: what works, what doesn't?. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 487. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu>
- Mahmood, K., Hameed, A., & Haider, S. J. (2005). Library fundraising in Pakistan. *Library Management*. 26(8/9), 429-438. DOI 10.1108/01435120510631729
- Mansoori, A., and Salimian rezie, M. (2019). Examines the factors of attraction and development of donor's participation in Library building. *Journal of Studies in Library and Information Science*. 11(2), 19-32. (in Persian) doi: 10.22055/slis.2017.12657
- Mateen, N. (2011). Ways to expand people's participation in education from the point of view of School builder benefactors. *Journal of Education*, 27(107), 141-159. (in Persian)
- Mosadeghrad, A., and ehteshami, F. (2019). Explaining and Predicting Donors' Participation Behavior in Iranian Health System. *Hakim*. 22 (4), 284-297. (in Persian) URL: <http://hakim.tums.ac.ir/article-1-1843-fa.html>
- Motewar, N. R. (2018). Fundraising: A Tool for the development of Public Library System. *Knowledge Librarian*. Special Issue, January, 21-24. Retrieved from <http://www.klibjilis.com/sp2018jan4.pdf>
- Naeiji, M. J., and Gholami, F. (2017). Effect of Spiritual Intelligence on Intentions of Hospital-Maker Benefactors. *Jhosp*. 15 (4), 71-78. (in Persian) URL: <http://jhosp.tums.ac.ir/article-1-5532-fa.html>
- Peymankhah, M., Khorasani, M. and Rufi, Q. (2017). *The role and impact of communication with donors in attracting people's help to build and improve public libraries in Semnan province*. Paper presented at the National conference of communication skills of librarians, Isfahan, retrieved from <https://elmnet.ir/article/21020501-52961> (in Persian)
- Rashidabadi, Z., Alimi, M. and Nasiri Afrapi, A. (2019). *Examining the mental images of donors*. Paper presented at the The second national conference of lasting goodness, Tehran, retrieved from <https://civilica.com/doc/954433> (in Persian)
- Schwirtlich, A. M. (2016). Successful Library Fundraising: Best Practices. *Australian Academic & Research Libraries*. 47(1), 48. DOI: [10.1080/00048623.2016.1162267](https://doi.org/10.1080/00048623.2016.1162267)
- Shaban, M. (2018). *Introducing of East Azerbaijan library construction Benefactors' association*. Retrieved from <http://infosci.ir> (in Persian)
- Shabani, Z. (2014). The humanitarianism of charity NGOs for school builders in the last decade. *Journal of Islamic Education*, 9 (19), 67-94. (in Persian)

- Shafiei Nikabadi, M., and Razaviyan, S. B. (2018). Identification and ranking of effective indicators on the loyalty of the charities in Iranian charities using Fuzzy Delphi and Structural Interpretative Equation. *Journal of Socio-Cultural Development Studies (SCDS)*. 6 (3), 59-79. (in Persian)
- Shahriari, A. (2015). The investigation of Factors affecting the attraction of public participation in Mashhad public libraries (Master thesis, Imam Reza International University, Iran). Retrieved from <https://ganj.irandoc.ac.ir> (in Persian)
- Taizadeh, A. and Qodsi Khorsandi, A. (2015). *Network marketing strategy in attracting school benefactors*. Paper presented at the First National Conference on Marketing Research, Tehran, Retrieved from <https://civilica.com/doc/485636> (in Persian)
- Yaghobi, A. and Forghani Ozrudi, M. (2021). Identifying Social Products to Attract Donors in University Student Sport in Iran. *Journal of sociological and managerial analysis in sports (Jsmas)*. 2 (6), 55-75 . (in Persian)

زودآیند / ویرایش نشده